Regione à
Hunedoara-Deva

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

27 (903)

ANUL XVIII
6 iulie 1962
12 pagini, 1 leu

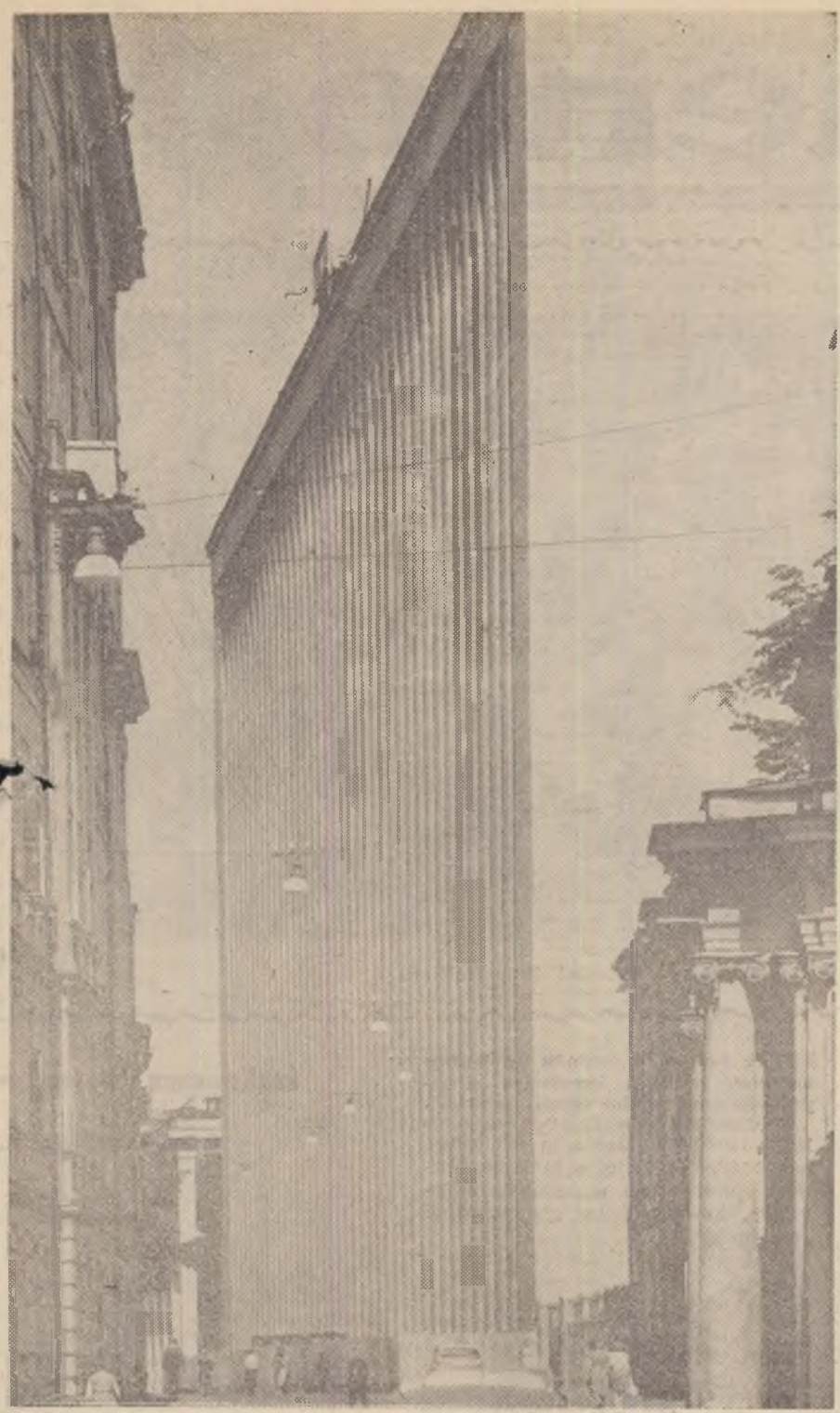

Două instantanee moscovite

Sus: Impunătoarea clădire a Bibliotecii „V. I. Lenin"

Jos: Cosmonautul Gherman Titov și mașina lui... terestră

IN ACEST NUMĂR:

● **Cei 40**

de Al. Andrițoiu

● **Reactorul cu neutroni rapizi**

de M. Petrașcu

● ***Gabrielli își caută drumul...***

— Fragment de scenariu —

memento

stagiunea estivală

Mercurul termometrelor urcă grăbit, speriat parcă de înaintarea triumfală a verii, ştrandurile devin pe nesimţite locurile cele mai solicitate, trenurile, vapoarele, şoselele sînt luate cu asalt de lumea veselă, gureşă, a vilegiaturiştilor.

E vremea concediilor şi a turneelor estivale.

Stagiunea teatrală se apropie de sfîrşit, dar ritmul activităţii teatrelor sovietice nu şi-a pierdut nimic din obişnuita-i intensitate. În multe oraşe afişele anunţă chiar şi acum premiere. Pe scena Teatrului „Ivan Franko" din Lvov, de pildă, a avut loc foarte recent premiera baletului „Frumoasa Angara" de L. Knipper şi B. Iampilov. Trupa de balet a Teatrului muzical din Novosibirsk a montat „Poemul Leningradului", pe muzica primei părţi a Simfoniei a VII-a de Dmitri Şostakovici. Un festival al teatrului, muzicii şi dansului s-a desfăşurat la Sevastopol, unde alături de artişti profesionişti s-au produs şi numeroase colective de amatori.

Ca în fiecare vară, Moscova devine în această perioadă şi o capitală a turneelor artistice. In ultima vreme, pe scena Teatrului din Kremlin a avut loc trecerea în revistă a creaţiilor celor mai valoroase teatre populare din R.S.F.S.R., urmată de interesantul concurs unional al teatrelor pentru copii, la care au luat parte peste o sută de trupe teatrale cu un repertoriu de o surprinzătoare varietate, începînd cu basme ca „Povestea căluţului cocoşat" şi mergînd pînă la „Revizorul" de Gogol sau... „Hamlet".

Acum, se pregătesc pentru turnee la Moscova trupa Teatrului de comedie din Leningrad, Teatrul de operă şi balet din Sverdlovsk, Teatrul de comedie muzicală din Kiev, Teatrul de dramă „Gorki" din Taşkent şi alte colective.

La rîndul lor, teatrele moscovite îşi încep turnee în diferite republici şi oraşe: teatrul lui Ohlopkov va pleca la Leningrad şi Riga, Teatrul central al Armatei Sovietice la Taşkent şi Alma-Ata. Kievul va primi vizita succesivă a trei teatre din capitală — „Mossovietul", Teatrul „Ermolova" şi Teatrul de satiră. La Minsk este aşteptat Teatrul Komsomolului, la Baku Teatrul „Sovremennik", la Soci Teatrul de satiră şi Teatrul de dramă din Moscova.

S-au stabilit, de asemenea, schimburi artistice între R.S.S. Azerbaidjeană şi Gruzină, R.S.S. Kazahă şi Kirghiză, R.S.S. Moldovenească şi republicile baltice.

Stagiunea estivală se vesteşte aşadar foarte promiţătoare.

m. c.

Pregătiri pentru Festivalul de la Helsinki

o lume a cărţii

S-au împlinit 100 de ani de la înfiinţarea Bibliotecii de Stat „V. I. Lenin" din Moscova. Se poate spune, pe drept cuvînt, că această bibliotecă este o lume care-şi are „populaţia" ei (22 milioane de cărţi în 173 de limbi) şi căile ei de comunicaţii (o cale ferată electrică, în miniatură, pe care la fiecare şapte minute circulă cîte un tren). E o lume în care fiecare locuitor e înscris în „cartea de imobil" şi a cărui adresă poate fi uşor aflată la biroul de informaţii dacă cunoşti anul şi locul naşterii publicaţiei, numele autorului şi titlul cărţii.

Biblioteca „V. I. Lenin" este astăzi adăpostită într-un complex de clădiri care ocupă o suprafaţă de trei hectare. În vechiul corp, care continuă să rămînă un frumos ansamblu arhitectonic al capitalei sovietice, sînt patru săli de lectură. În total, însă, biblioteca are 22 de săli: pentru cercetători şi specialişti în ştiinţele naturii, umanistice, tennice şi fizico-matematice, pentru citirea de microfilme, manuscrise, cărţi rare etc. Prin numărul de cititori şi de cărţi date în sală, Biblioteca „V. I. Lenin" depăşeşte cu mult cele mai mari biblioteci din lume. Ea este frecventată zilnic de 8000 de cititori. Anul trecut a fost vizitată în total de 2.400.000 de cititori care au cercetat 12.500.000 de volume. Dar bogăţiile bibliotecii sînt accesibile nu numai moscoviţilor. Răspunzînd la cererile cititorilor, în fiecare an sînt trimise în cele mai diferite colţuri ale ţării circa 500.000 de volume. Trebuie relevat de asemenea schimbul de cărţi cu străinătatea. Biblioteca întreţine legături cu 2688 de instituţii din 81 de ţări.

a. b.

festival de muzică contemporană

Oraşul Gorki, marea aşezare de pe malul Volgăi, a găzduit recent primul Festival de muzică contemporană, la care şi-au dat concursul cele mai valoroase forţe muzicale ale Uniunii Sovietice. Printre acestea, Orchestra simfonică a Filarmonicii din Moscova şi dirijorul Kirill Kondraşin, cîntăreţii Galina Vişnevskaia şi I. Kozlovski, violoncelistul Mstislav Rostropovici, pianistul Iakov Flier ş.a. Au participat de asemenea laureaţi ai Concursului internaţional „Ceaikovski" ca Natalia Şahovskaia, Boris Gutnikov, precum şi pianistul american Van Cliburn, invitat special al Festivalului.

Organizarea acestui festival de muzică contemporană a fost socotită ca un eveniment foarte important pentru viaţa muzicală sovietică, suscitînd un egal interes atît în cercurile de specialişti cît şi în rîndul publicului larg. Interes pe deplin justificat de selecţia celor mai reprezentative creaţii ale compozitorilor secolului XX, începînd cu Rahmaninov, Prokofiev, Şostakovici, Haciaturian, Kabalevski şi Kara Karaev şi continuînd cu compozitori din alte ţări ca Béla Bartok, Ravel, Igor Stravinski, Benjamin Britten, Paul Hindemith ş.a.

„O adevărată sărbătoare a muzicii", aşa a caracterizat Festivalul compozitorul Dmitri Şostakovici, subliniind interpretarea excepţională dată de dirijorul Kirill Kondraşin unor dificile piese de muzică contemporană. „Această muzică, care cere un public bine pregătit a fost atît de bine executată — a declarat D. Şostakovici — încît a emoţionat întregul auditoriu. Fiecare lucrare a dobîndit un farmec deosebit, revelînd frumuseţea şi importanţa conţinutului epocii noastre".

E interesant de subliniat că concertele au avut loc nu numai în sala Filarmonicii din Gorki, ci şi în sălile Palatelor culturale ale uzinelor de automobile, întreprinderilor „Sormovo" şi „Dzerjinski".

f. gh.

la jumătatea septenalului

La 1 iulie, planul septenal al U.R.S.S. s-a aflat la mijlocul existenţei sale: au trecut trei ani şi jumătate, au mai rămas trei ani şi jumătate. Prilej pentru a arunca o privire înapoi, asupra înfăptuirilor.

Ziarul „Sovetskaia Rossia" s-a adresat Direcţiei centrale de statistică de pe lîngă Consiliul de Miniştri al R.S.F.S. Ruse şi a aflat unele date privitoare la felul în care s-au îndeplinit în această republică prevederile primei jumătăţi a septenalului. Se poate constata că mai toate cifrele de control au fost depăşite.

Astfel, producţia de oţel a R.S.F.S.R. urma să fie pînă la 30 iunie 1962 de 123,6 milioane de tone. În realitate, ea a ajuns la 130,2 milioane de tone. La fel, producţia de laminate a depăşit cu 5 milioane de tone, iar cea de petrol cu aproape 9 milioane de tone nivelul stabilit pentru această dată. La alte produse, depăşirile faţă de plan sînt la fel de impresionante: 110 milioane de metri ţesături de bumbac, 50 de milioane de metri de ţesături de lînă, 47 de milioane perechi de pantofi, 120 de mii de televizoare. Şi aşa mai departe, şi aşa mai departe.

Dar se pot face comparaţii şi mai interesante. Astfel, în această jumătate de septenal s-a produs de 1·7 ori mai multă fontă, de aproape 2 ori mai mult oţel şi de 2 ori mai multe laminate decît în primul, al doilea şi al treilea cincinal luate împreună. Sau: de 5,9 ori mai multe televizoare şi de 4,7 ori mai multe frigidere decît în ultimele trei cincinale luate împreună.

Oamenii sovietici au intrat cu fruntea sus în cea de a doua jumătate a septenalului: pînă acum prevederile au fost îndeplinite şi depăşite cu prisosinţă. Acum, ei măresc pasul, în ritmul accelerat de construire a comunismului pe care îl marchează hotărîrile celui de al XXII-lea Congres al P.C.U.S.

m. n.

într-un singur exemplar...

E vorba de viaţa unui băiat şi a familiei lui, relatată într-un jurnal neobişnuit: un jurnal de familie, despre care am aflat dintr-un număr recent din „Komsomolskaia Pravda".

Jurnalul se numea „Novosti" şi apărea „într-un singur exemplar" în familia Zvezdin. Uneori cuprindea două file de caiet, alteori patru. Redactor, fotograf, desenator şi reporter era Iura Zvezdin care semna I. S. Avea treisprezece ani cînd a scos primul număr.

Au urmat ani grei, ani de război. Iura rămăsese în Leningradul asediat. Ca şi toţi ceilalţi locuitori ai oraşului, a cunoscut şi el chinurile foamei. *„Pîinea înseamnă viaţă* — scria Iura, *„Oraşul aduce cu un om în agonie"*. Deşi Iura abia se ţinea pe picioare, ziarul continua să apară. Seara, după ce se întorcea de la săpatul tranşeelor, istovit de muncă băiatul se aşeza la masa de scris. Pentru că nu exista lumină electrică lucra la o lampă cu gaz iar cînd nu avea nici gaz aprindea o feştilă...

Numai doi cititori mai avea acum Iura: pe mama şi sora lui. Tatăl plecase pe front. Dar, biruindu-şi istovirea şi foamea, Iura scria pentru ele jurnalul. Ceea ce înainte fusese o distracţie, acum trebuie să fie un sprijin în viaţa asta cumplit de grea, îşi spunea Iura.

„În 1940 au apărut 24 de numere, faţă de 22 de numere în numai patru luni din 1941", aflăm dintr-o notă a „redacţiei". Iura îşi scria jurnalul pentru familia lui, dar în faţa noastră se perindă viaţa întregului oraş asediat. Este un jurnal original în care băiatul îşi dezvăluie gîndurile, notează evenimente, impresii. După 4 ani, la 20 ianuarie 1943, din pricina plecării pe front a lui Iura, „Novosti" şi-a încetat apariţia. Iura nu s-a mai întors din război.

...Citindu-i acum jurnalul îţi aminteşti de o altă relatare tragică a războiului scrisă de un copil: celebrul jurnal al Annei Frank. Jurnalul fetiţei e sfîşietor. Îţi pare că un splendid boboc de floare, ce abia începea să se desfacă, a fost strivit fără milă. Dimpotrivă, jurnalul lui Iura e optimist, denotă un temperament de luptător. Anna a trăit într-o atmosferă de groază, era înspăimîntată; Iura se simţea în mijlocul luptei. Şi de aceea, în timp ce Anna ascundea părinţilor paginile pe care le scria, Iura le împărtăşea toate gîndurile lui...

g. b.

meridiane sovietice

Început de vară la Tbilisi

La începutul verii am fost la Tbilisi, unde l-am revăzut bucuroşi pe profesorul Vahtang Beridze, un vechi prieten al poporului nostru, care s-a dovedit o gazdă foarte îndatoritoare. Ne-a condus prin sălile Muzeului de artă al R. S. S. Gruzine, arătîndu-ne impresionantele-i colecţii, printre care obiecte datînd din secolul al VI-lea. Am admirat obiectele din metal, îndeosebi din aur şi argint, lucrate cu multă artă de meşterii populari ai Gruziei, ca şi obiecte din email din secolele XV-XVI. Apoi ne-am oprit în faţa tablourilor lui Nikoloz Edişerovici Muhran-batoni, Romanoz Gvelesiani şi Ghigo Gabaşvili, ale talentatului pictor autodidact Niko Pirosmanişvili şi ale contemporanului Lado Gudiaşvili.

Una din cele mai emoţionante întîlniri de la Tbilisi ne-a prilejuit-o vizita la sediul Uniunii republicane a Asociaţiilor de prietenie şi relaţii culturale cu ţările străine. Ne-a întîmpinat Arcil Alexandrovici Ghigoşvili — preşedintele Uniunii gruzine a Asociaţiilor de prietenie, cunoscutul poet Gheorghi Leonidze, redactorul şef al ziarului „Zarea Vostoka", Vahtang Beridze şi alţi prieteni gruzini. În jurul mesei rotunde s-a angajat îndată o discuţie foarte caldă şi prietenoasă. Nu numai Vahtang Beridze ci şi poetul Gheorghi Leonidze cunoaşte bine ţara noastră, pe care a vizitat-o acum cîţiva ani şi despre care afirmă cu căldură şi simpatie: „Am cunoscut inima romînului: este o cupă plină cu dragoste!".

Ulterior m-am convins că Gheorghi Leonidze este şi un tot atît de bun cunoscător al literaturii romîne. De la el am aflat că în afara unor volume de poezii de Eminescu şi schiţe de Caragiale, în limba gruzină, au mai fost traduse versurile lui Tudor Arghezi, Nina Casian, cartea lui Victor Kernbach — „Ţara dintre zăpezi şi portocali", iar 22 de tineri poeţi gruzini lucrează acum la o antologie a poeziei romîneşti. În acelaşi timp Gheorghi Leonidze intenţionează să scrie o carte despre vizitele lui în Romînia. Ginerele său, Otar Gvincidze, şi-a ales ca subiect pentru teza de doctorat contribuţia lui Antim Ivireanu şi a elevului său Mihai Ştefan la dezvoltarea tiparului romînesc şi gruzin. Otar Gvincidze este literalmente îndrăgostit de tema aleasă şi, la îndemnul lui Gheorghi Leonidze, a scris chiar un scenariu de film despre Antim Ivireanu.

În cursul aceleeaşi discuţii Vahtang Beridze, care este şi preşedintele filialei gruzine a Asociaţiei de prietenie sovieto-romîne, ne-a vorbit despre faptul că la începutul lunii iunie, cînd în ţara noastră au avut loc manifestările prilejuite de comemorarea a 50 de ani de la moartea lui I. L. Caragiale, la Tbilisi şi în alte centre din Gruzia sovietică s-au organizat şedinţe festive, serate literare şi alte acţiuni. În mod deosebit s-au pregătit pentru această sărbătoare studenţii Institutului de teatru din Tbilisi, care au prezentat spectacolul „O scrisoare pierdută". Iar grupa celor 25 de studenţi de la Universitatea din Tbilisi care învaţă limba şi literatura romînă a pregătit un program artistic în romîneşte transmis la radio.

Trebuie să spunem că şi muzica romînească se bucură de multă preţuire în Gruzia. Despre acest lucru ne-a vorbit cu entuziasm compozitorul Taktakişvili care ne-a vizitat ţara şi cunoaşte bine lucrările lui George Enescu, Paul Constantinescu, Alfred Mendelsohn, precum şi compozitorul Maciavaniani, autorul muzicii pentru baletul „Othello", prezentat de mai bine de doi ani pe multe scene din Uniunea Sovietică. Maciavaniani s-a interesat mai cu seamă de opera „Oedip" a lui G. Enescu.

Tot despre muzica romînească şi despre viaţa poporului nostru, despre bogăţiile naturale ale ţării şi despre minunatele vinuri romîneşti am discutat la Tbilisi şi cu Gheorghi Alexandrovici Guşmalişvili — directorul Combinatului de şampanie.

Cînd am intrat în biroul lui mi-a atras imediat atenţia o vitrină cu o mulţime de sticle, pe care am observat numaidecît etichete cunoscute: „Zarea", „Cotnari", „Cabernet Sauvignon", coniacurile „Milcov" şi „Dunărea". În biblioteca aflată în birou am recunoscut cîteva volume publicate de Institutul de cercetări horti-viticole din Bucureşti. Deşi ne aflam la un Combinat de şampanie (care produce anual aproximativ 7 milioane de sticle de şampanie, cunoscută nu numai la Tbilisi ci şi la Moscova, Leningrad, Kiev, Murmansk sau Vladivostok), discuţia a abordat din primul moment o temă care aparent nu avea nici o legătură cu procesul de producţie al şampaniei.

Gheorghi Alexandrovici ne-a relatat cu însufleţire despre vizita pe care a făcut-o chiar la începutul acestui an în ţara noastră. Ne-a vorbit despre noile construcţii care se ridică pe tot cuprinsul patriei noastre, despre gospodăriile de stat şi gospodăriile agricole colective pe care le-a vizitat.

Ne-am despărţit cu părere de rău de Tbilisi, un oraş care a depăşit vîrsta de 1.500 de ani dar care freamătă de tinereţe.

G. Marin

Strada Lenin din Tbilisi.

De la ceasuri, la frigidere şi motociclete...

COMERŢUL ŞI PROBLEMELE LUI

În perioada construcţiei desfăşurate a comunismului, comerţului sovietic îi revine şi mai departe rolul principal în procesul de circulaţie a bunurilor, de aprovizionare a populaţiei cu mărfuri în sortimentele şi calitatea corespunzătoare cerinţelor. Numai în cursul septenalului circulaţia mărfurilor cu amănuntul pe linia comerţului de stat şi cooperatist va creşte, aproximativ, cu 62 la sută. Pentru aceasta s-a prevăzut construirea, în această perioadă, a 90.000 de magazine şi a cca. 64.000 de întreprinderi de alimentaţie publică. Datorită acestor măsuri, în primii doi ani ai septenalului circulaţia mărfurilor a crescut în U. R. S. S. cu 19,6 la sută în loc de 15,4, cifra planificată. Ritmul actual al creşterii volumului circulaţiei mărfurilor este în Uniunea Sovietică de circa 4 ori mai mare decît în cea mai dezvoltată ţară capitalistă — S.U.A. Lucrul e important, deoarece ritmul de creştere a volumului circulaţiei mărfurilor constituie un indice principal al economiei naţionale, demonstrează creşterea nivelului de trai al populaţiei.

În structura circulaţiei mărfurilor în U.R.S.S. s-au produs şi se produc schimbări esenţiale ca urmare a creşterii considerabile a desfacerii mărfurilor alimentare cu mare valoare nutritivă şi a mărfurilor de folosinţă îndelungată produse de industria uşoară. Astfel, în numai un an, în 1961, prin reţeaua comerţului sovietic s-au desfăcut, faţă de anul 1960, cu circa 25 la sută mai mult zahăr, cu 15 la sută mai multe produse de pescărie, cu 10 la sută mai multe ouă, cu 45 la sută mai multe frigidere, cu 41 la sută mai multe maşini de cusut etc., etc.

În acelaşi timp, un element principal, caracteristic pentru comerţul sovietic este îmbunătăţirea continuă a sortimentelor de mărfuri. În ultima vreme, pe piaţă au apărut o serie de mărfuri noi şi de înaltă calitate cum sînt ceasurile extraplate „Mir" şi „Vostok", magnetofoanele, pik-up-urile stereofonice, aparatele de radio cu transistori de format mic, noile tipuri de aparate de televiziune cu reglare automată a clarităţii şi luminozităţii imaginii ş.a. Şi în sectorul mărfurilor de uz casnic s-au realizat sortimente noi şi perfecţionări substanţiale. Astfel au apărut maşini de spălat rufe cu ceas reglabil care declanşează şi opreşte automat funcţionarea, noi tipuri de maşini de curăţat cartofi şi zarzavaturi, frigidere de mare capacitate şi consum mic de energie, precum şi multe alte produse. Aceasta ca un rezultat al activităţii desfăşurate în cadrul institutelor de cercetări în domeniul comerţului, care efectuează cercetări susţinute în vederea stabilirii de norme ştiinţifice pentru alimentele, îmbrăcămintea şi celelalte bunuri de consum necesare consumatorului.

Buna organizare a reţelei comerciale a contribuit şi contribuie la obţinerea unor rezultate din ce în cea mai satisfăcătoare în sporirea volumului desfacerilor. În Uniunea Sovietică funcţionează peste 700 de mii de unităţi de desfacere. Pentru acest an s-a prevăzut înfiinţarea a încă 18 mii de magazine, 10 mii de unităţi de alimentaţie publică, precum şi a unor depozite în suprafaţă totală de 1.200.000 m.p. şi a unor spaţii frigorifice cu o capacitate de circa 247.000 tone. În acelaşi timp, se acordă o deosebită atenţie practicării formelor celor mai avansate de servire. Un loc de frunte în această privinţă îl deţin organizaţiile comerciale din oraşele Moscova, Leningrad, Kiev, Tallin şi Riga.

Autoservirea cuprinde astăzi peste o treime din numărul magazinelor de desfacere a pîinii, extinzîndu-se într-o măsură din ce în mai mare în magazinele alimentare generale precum şi în magazinele de carne, fructe şi legume. În sectorul de produse industriale, pe lîngă extinderea formelor de autoservire s-a trecut şi la stricta specializare a magazinelor, precum şi la comasarea unităţilor mai mici, ceea ce a avut drept urmare o folosire mai eficientă a spaţiilor comerciale, precum şi sporirea volumului de desfaceri.

O largă răspîndire capătă în Uniunea Sovietică automatizarea comerţului. Astfel, în cursul anului 1961 numai la Moscova s-au montat 20.000 de automate. În întreaga ţară se acordă o importanţă tot mai mare înzestrării reţelei comerciale cu utilaje frigorifice moderne, cu lămpi antibacteriologice pentru conservarea produselor uşor alterabile, cu dozatoare pentru desfacerea produselor lichide sau cu utilaje destinate mecanizării muncii, bazate pe ultimele realizări ale tehnicii.

Dar mecanizarea şi automatizarea cunosc o largă extindere nu numai în domeniul alimentaţiei publice ci şi în acela al desfacerii unor produse industriale, de galanterie sau menaj. În prezent, în Uniunea Sovietică funcţionează aproximativ 60 de uzine care fabrică utilaj comercial faţă de 28 cîte erau în 1958, aşa încît volumul producţiei de utilaj comercial va creşte pînă la sfîrşitul septenalului de 6 ori în comparaţie cu anul 1958. În acelaşi timp nomenclatura tipurilor de utilaje a crescut dela 91 la 150. Şi acum, un exemplu convingător despre eficacitatea introducerii automatelor în comerţ: dacă deverul lunar mediu pe cap de lucrător în magazinele obişnuite de desfacere a pîinii din oraşul Kiev era de 2 600 ruble, după introducerea automatizării în magazinele astfel utilate acest dever a crescut la 5 600 ruble.

Congresul al XXII-lea al P.C.U.S. a pus în faţa comerţului sovietic sarcini importante. În următorii 20 ani volumul circulaţiei mărfurilor cu amănuntul va trebui să crească de peste cinci ori. În fine, lărgirea reţelei de alimentaţie publică pe baze ştiinţifico-igienice, constituie o altă sarcină importantă ce va trebui rezolvată de lucrătorii din alimentaţia publică sovietică.

Importantele rezultate social-economice care se întrevăd prin transpunerea în viaţă a măreţului program de dezvoltare economică a U.R.S.S. vor duce la o creştere considerabilă a volumului de desfacere a mărfurilor, îndeosebi a mărfurilor de uz cultural, casnic şi gospodăresc. Viteza de rotaţie în sfera circulaţiei mărfurilor va fi accelerată. Concomitent va fi mărit stocul de mărfuri în veriga cu ridicata, astfel încît depozitele organizaţiilor respective vor dispune în permanenţă de sortimente de mărfuri dintre cele mai variate.

Activitatea, linia de dezvoltare urmată de comerţul sovietic cuprind un bogat bagaj de învăţăminte pentru lucrătorii din comerţul socialist din ţara noastră, care traduc în viaţă sarcinile trasate de Directivele celui de-al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn, sarcini care prevăd, între altele, în etapa desăvîrşirii construirii socialismului, ridicarea activităţii comerţului nostru de stat la nivelul cerinţelor economiei naţionale.

N. Fodor

Complotul împotriva lui HITLER

de General maior M. MILȘTEIN

(Urmare din numărul trecut)

„Dar chiar înainte de 25 august 1939 nici Brauchitsch, nici Halder nu mai vroiau să stea de vorbă cu noi", recunoaște cu amărăciune Gisenius.

Opoziția lui Beck și a colegilor săi și-a încetat practic existența pentru multă vreme — pînă în 1943.

Orbiți de victoriile ușoare dobîndite în Europa între 1939—1941, membrii așa-numitei opoziții au încetat să se mai joace de-a lovitura de stat, au uitat de „divergențele" dintre ei și Hitler de teama războiului pe două fronturi, iar mulți membri ai opoziției s-au transformat în adepți înflăcărați ai lui Hitler.

Istoricii burghezi vorbesc foarte nebulos despre această perioadă din istoria activității grupului Gördeler-Beck — mai bine zis încearcă s-o treacă cu totul sub tăcere. Lucru lesne de înțeles : căci a spune adevărul înseamnă a risipi mitul, făurit cu atîta trudă, despre existența în Germania a unei opoziții **permanente** a generalilor împotriva lui Hitler.

Trezirea

Beția victoriilor ușoare care amețise mințile complotiștilor a început să se risipească curînd după primele înfrîngeri ale armatelor germano-fasciste pe frontul sovieto-german. Mai ales zdrobirea trupelor germane pe Volga a dat naștere unui puternic val de îndoieli și neliniște.

Numărul germanilor care simțiseră pe pielea lor amarul înfrîngerilor de pe front devenea din ce în ce mai mare. In același timp sporea și numărul celor care, după lungi și chinuitoare frămîntări, ajunseseră la concluzia că singura cale de salvare a Germaniei era înlăturarea lui Hitler și a acoliților lui.

Așa a început reînvierea opoziției. In arena complotului au intrat figuri și forțe noi. S-au alăturat complotului și oameni care vroiau numai să figureze cu numele. în eventualitatea unei înfrîngeri a Germaniei, dar și alții care doreau cu toată sinceritatea o schimbare de regim prin uciderea lui Hitler. Cam în același timp au aflat de complot — și au început vagi tratative cu participanții — și mareșalii Kluge, Rommel, Mannstein și alții. Totuși nici un general nu se gîndea încă serios la revoltă. Căci generalii se temeau că o acțiune împotriva lui Hitler în momentul cînd țara trecea prin perioada aceea grea a dezastrului de pe Volga ar putea dezlănțui forțele revoluționare ale poporului german.

Și mai era și un alt considerent care paraliza spiritul de acțiune al opoziției. Iată ce relatează, de pildă, Allan Dulles despre o întîlnire care a avut loc în ajunul Crăciunului 1942 între un grup de vechi social-democrați și complotiști : ...„Atîta timp cît Rusia e singura putere care are mari forțe armate pe continent înlăturarea lui Hitler ar duce inevitabil la transformarea Germaniei într-o pradă ușoară pentru bolșevism... Social-democrații au hotărît să-și convingă prietenii să amîne uciderea lui Hitler pînă cînd armatele americane și engleze vor debarca pe continent și vor putea rivaliza serios cu Răsăritul în instaurarea dominației asupra Germaniei".

Iată de ce se mișcau atît de încet vajnicii „antifaciști" din rîndul complotiștilor.

Cu toate acestea, printre adepții mai hotărîți și mai consecvenți ai opoziției se forma convingerea că numai asasinarea lui Hitler putea salva situația și determina intrarea în acțiune a majorității pasive a opoziției și generalilor.

La începutul lui 1943, sub presiunea acestei grupări, capii complotului, Beck și Gördeler, au trebuit să-și dea asentimentul la pregătirea uciderii lui Hitler, deși pînă atunci se pronunțaseră împotriva atentatului „din motive religioase și politice".

A început o serie de încercări de înlăturare a fiorosului dictator. Iată, de pildă, una din ele.

În martie 1943 Hitler a hotărît să viziteze statul major al grupului de armate „Centru", dislocat pe atunci în pădurile de lîngă Smolensk, spre a lua cunoștință personal de situația de pe front. Această vizită a fost socotită un bun prilej pentru a săvîrși atentatul plănuit. Înainte de sosirea Führerului, șeful statului major al grupului de armate — Treskov, participant la complot, primise o bombă de tip englez, cu acțiune întîrziată, folosită de obicei de diversioniști ; acest tip de bombă era socotit ca cel mai potrivit pentru o asemenea acțiune. Treskov a încercat mai întîi să introducă bomba în automobilul personal al lui Hitler dar n-a reușit, căci automobilul lui Hitler era foarte bine păzit. Atunci, în timpul unui dejun, Treskov l-a rugat pe un aghiotant al lui Hitler să ducă „cîteva sticle de coniac" pentru prietenul lui, generalul Stieff, care lucra la Cartierul general. Aghiotantul a primit cu plăcere și a luat în primire pachetul, în care în loc de coniac se afla bomba.

Cînd Hitler a plecat înapoi spre Cartierul general, chiar lîngă dînsul, în avion, ședea aghiotantul care avea asupră-i mașina infernală. Treskov și tovarășii lui așteptau știrea morții lui Hitler dar în locul ei, după două ore, au primit o telegramă care-i anunța că avionul Führerului aterizase cu bine la Rastenburg. Aghiotantul lui Treskov a plecat atunci în mare grabă la Cartierul general pentru a reintra în posesia pachetului cu bomba. A izbutit să recapete pachetul și după ce l-a desfăcut a constatat că mecanismul de ceasornicărie nu funcționase din cauza frigului.

Tot fără succes s-au soldat și alte încercări de atentat.

Prăbușirea mitului invincibilității...

În vremea aceea rolul de conducător al complotului a fost preluat definitiv de către doctorul Gördeler. Prin funcțiile pe care le ocupase — comisar imperial al prețurilor mai întîi în guvernul Bruenning și apoi în guvernul lui Hitler, Gördeler avea bune legături cu cercurile industriale, financiare și comerciale din Germania. După demiterea lui, în 1936, firma Krupp din Essen hotărî să-i subvenționeze o călătorie în străinătate pe motiv că în cursul acestei călătorii Gördeler ar putea trimite în Germania informații economice. Schacht și Krupp i-au dat scrisori de recomandație către agenții lor din străinătate, prezentîndu-l ca pe o personalitate demnă de toată încrederea.

Călătoria lui Gördeler a avut drept scop nu numai consolidarea legăturilor dintre monopoliștii germani și anglo-americani, ci și sondarea atitudinii față de Hitler a unor cercuri influente de peste hotare și a poziției lor față de eventualitatea alcătuirii unei opoziții în Germania. Cu alte cuvinte, din împuternicirea comanditarilor săi care-i finanțaseră turneul, Gördeler trebuia să caute un anume sprijin din partea monopolurilor americane și engleze în eventualitatea prăbușirii politicii lui Hitler.

După înapoierea în Germania, Gördeler a fost angajat ca consilier financiar permanent al celui mai mare trust electrotehnic din Europa, trustul cunoscutului industriaș german Robert Bosch. Această slujbă i-a îngăduit lui Gördeler să călătorească nestingherit prin țară, camuflîndu-și astfel călătoriile făcute în interesul opoziției. Prin Robert Bosch, Gördeler întreținea strînse legături cu proprietarii uzinelor metalurgice „Gute Hoffmungshütte" și ai trustului „I.G. Farbenindustrie".

Nu-i întîmplător dar că planurile și programele politice ale opoziției, elaborate de Gördeler, reflectau în primul rînd concepțiile și ideile cercurilor monopoliste, deoarece acest „autentic reprezentant al mișcării de rezistență" era un interpus al oligarhiei financiare germane. Și nu numai al celei germane... Din momentul apariției ei, opoziția a căutat prin toate mijloacele să stabilească legături cu cercurile reacționare occidentale. Zburau curierii în Anglia, erau trimiși agenți în Spania, la Vatican, în Suedia. Dar o legătură trainică și permanentă cu cercurile occidentale, pe care o doreau atît de mult complotiștii, n-a putut fi stabilită decît în noiembrie 1942, cînd la Berna a sosit Allan Dulles conducătorul biroului european al Serviciului strategic american.

Prin intermediul lui Hans Gisenius, membru activ al opoziției și în același timp rezidentul serviciului de spionaj german în Elveția, Dulles cunoștea orice pas al complotiștilor și a jucat un rol nu lipsit de importanță în viitoarea desfășurare a evenimentelor. Conducătorul spionajului militar german, amiralul Canaris, cunoștea și el aceste legături și a încercat să le folosească în scopurile lui.

Așa s-a stabilit, spre sfîrșitul anului 1942, o legătură directă, fără precedent în istorie, între serviciile de spionaj a două state beligerante — S.U.A. și Germania fascistă.

Participanții

Era la începutul lui 1944. Situația militară a Germaniei se înrăutățise considerabil. Datorită acțiunilor încununate de succes ale Armatei Sovietice, victoria Uniunii Sovietice se prefigura limpede. Germania hitleristă se afla în fața unei catastrofe de neînlăturat.

La 6 iunie 1944, armatele anglo-americane au început să debarce pe țărmul Normandiei și au deschis al doilea front. Aceste evenimente se petreceau într-un moment critic, cînd orice întîrziere în deschiderea celui de al doilea front putea influența asupra situației postbelice a Angliei și S.U.A.

In mod firesc, opoziția începuse să cuprindă cercuri tot mai largi. Ea întrunea clase, grupuri și straturi sociale diferite. Printre participanții la complot se aflau personalități marcante din conducerea marilor concerne, mari moșieri, generali și diplomați, reprezentanți ai înaltei funcționărimi și foști conducători ai partidelor burgheze dizolvate. In ciuda acestei stratificări sociale, cu tot aspectul pestriț al opoziției ea a exprimat totuși interese de clasă bine definite, care au determinat caracterul și scopurile complotului.

Opoziția era alcătuită de fapt din cîteva grupări.

Un rol important, poate cel mai important, în fixarea liniei politice a opoziției l-a jucat așa numitul „cerc Reusch". Din acest cerc făceau parte oameni de afaceri influenți, în frunte cu Reusch, directorul uzinelor metalurgice „Gute Hoffmungshütte" și cu Hjalmar Schacht. Gördeler era strîns legat de acest cerc. Grupul Reusch era principala verigă de legătură între opoziție, marile concerne și junkeri. Forțele reprezentate de cercul Reusch pot fi pe bună dreptate caracterizate cu cuvintele lui Walter Ulbricht : „Cercurile burgheze l-au adus la putere pe Hitler și au sprijinit politica imperialismului germano-fascist atîta timp cît această politică dobîndea succese militare. Acum însă, în pragul catastrofei, aceste cercuri încercau să sară din trenul care gonea cu toată viteza spre prăpastie, în speranța că în felul acesta vor izbuti să mențină bazele dominației capitalismului monopolist". O a doua grupare importantă, care-i alimenta pe complotiști cu cadre și la care ei au făcut apel în repetate rînduri, a fost așa numitul „cerc Kreisau". Liderul acestui cerc era contele Helmuth Moltke, strănepotul faimosului mareșal german Moltke — bătrînul.

(Va urma)

Marile probleme ale actualității

Pe întinsele cîmpii ale Ucrainei, lanuri de cereale se leagănă în bătaia vîntului fierbinte aşteptînd maşinile ce vor veni să recolteze rodul muncii omului. În republicile din Asia centrală, coloane de maşini cară zi şi noapte spre hambare saci plini. Se anunţă bogată această vară a septenalului !

Noile hotare ale economiei cerealiere

În actuala etapă a construirii comunismului, P.C.U.S. a pus în faţa oamenilor sovietici cu o deosebită ascuţime sarcina ridicării agriculturii pe o treaptă superioară. Căci de agricultură, ca parte componentă a bazei tehnico-materiale a comunismului, depinde în mod nemijlocit crearea unui belşug de produse alimentare în ţară.

În dezvoltarea agriculturii un rol deosebit îl are producţia de cereale. Cantităţi mari de cereale înseamnă mai multă carne, cantităţi mai mari de lapte, unt — deoarece cerealele sînt baza sporirii producţiei animaliere.

Care sînt însă căile pentru o sporire considerabilă a producţiei de cereale şi leguminoase boabe în U.R.S.S. ? Aceste căi sînt multiple şi variate, dar dintre ele se desprind cîteva mai importante, a căror traducere în viaţă a şi început să dea rezultate.

Să luăm, de pildă, structura suprafeţelor însămînţate. Aceasta este cea mai bună oglindă a modului cum este folosit pămîntul. Făcîndu-se o analiză amănunţită pe raioane, ţinuturi şi republici, s-a găsit că mari suprafeţe de teren nu erau utilizate raţional, în aşa fel încît să dea cantităţi maxime de producţie, în funcţie de condiţiile economice şi naturale. Înlocuirea unor culturi slab productive ca ovăzul şi ierburile perene, cultivarea suprafeţelor lăsate ca ogoare negre în zonele cu umiditate suficientă, stabilirea deci a unei structuri a suprafeţelor însămînţate în care culturile valoroase — de cereale şi leguminoase boabe — să ocupe un loc important, acesta a fost drumul arătat de Partidul Comunist colhozurilor şi sovhozurilor.

Numai în R.S.F.S.R. îmbunătăţirea structurii suprafeţelor însămînţate permite acum să se elibereze pentru culturi valoroase 24 de milioane de hectare. Marea atenţie acordată în cadrul acestor culturi porumbului este pe deplin justificată, deoarece acesta permite asigurarea efectivelor de animale cu furaje extrem de preţioase.

Alături de îmbunătăţirea structurii suprafeţelor, trebuie să amintim sporirea continuă a producţiei la hectar, ca o cale deosebit de importantă pentru obţinere a unor recolte bogate. Ca şi cea dintîi, această cale este accesibilă tuturor colhozurilor şi sovhozurilor. Într-adevăr, dacă de pe fiecare hectar se obţine, datorită unei lucrări mai bune a solului, introducerii de îngrăşăminte, irigării, recoltării fără pierderi, pe scurt datorită aplicării unui complex de măsuri agrotehnice înaintate, o producţie sporită, e evident că acest lucru va influenţa asupra creşterii cantităţii totale de cereale obţinute.

Legătura strînsă dintre alegerea unei structuri corespunzătoare a culturilor, sporirea producţiei la hectar şi efectul economic al unor asemenea măsuri poate fi ilustrată prin exemplul colhozului „Congresul XXII al partidului" din raionul Vinniţa. În structura culturilor din acest colhoz, cerealele şi leguminoasele ocupă un loc de frunte ; 90 la sută din suprafaţa cultivată cu aceste plante este destinată grîului de toamnă, porumbului, mazării. Renunţînd la ogoare negre şi la culturi ineficiente, colhozul a reuşit să-şi dubleze producţia de cereale. De pe o suprafaţă de 3264 ha s-a obţinut în medie o recoltă de cereale de 3800 kg la hectar. La grîul de toamnă producţia a fost de 2960 kg/ha, la porumb de 6000 kg/ha, la mazăre de 3120 kg/ha. Acest colhoz şi preşedintele său, tînărul specialist V. M. Kavun, distins recent cu titlul de Erou al Muncii Socialiste, constituie un elocvent exemplu despre marile posibilităţi ale colhozurilor de a-şi spori producţia de cereale.

Alături de Federaţia Rusă şi Ucraina o mare producătoare de cereale este Kazahstanul. Cine nu cunoaşte astăzi glorioasele pagini înscrise de poporul sovietic în acţiunea de luare în cultură a pămînturilor înţelenite. Iată cîteva cifre care vorbesc prin ele însele : în cei 8 ani dinainte de 1954 Kazahstanul a vîndut statului 799 de milioane de puduri de cereale ; în cei 8 ani posteriori — 4,37 miliarde, adică de peste 5 ori mai mult ! În vederea sporirii producţiei de cereale a acestui important grînar al Ţării Sovietelor se va continua acţiunea de deşţelenire a unor noi terenuri, se va stimula sporirea producţiei de grîu, care găseşte aici condiţii favorabile, şi se vor extinde suprafeţele ocupate cu leguminoase boabe.

Secerişul

De altfel sporirea producţiei de cereale este o problemă importantă care preocupă astăzi toate republicile Uniunii Sovietice, nu numai pe cele recunoscute ca principale producătoare, cum sînt R.S.F.S.R., Ucraina şi Kazahstanul. În Bielorusia şi republicile baltice, în Asia Centrală şi în Caucaz sînt căutate, studiate şi transpuse în practică cele mai eficiente căi de sporire a producţiei de cereale, ţinînd seama de specificul local. Astfel, în Bielorusia pe lîngă celelalte căi se prevede o lărgire a suprafeţelor cultivate cu cereale pe seama terenurilor mlăştinoase recuperate ; în republicile baltice se pune accentul pe o mare extindere a suprafeţelor ocupate cu porumb, avînd în vedere că în aceste republici se practică pe scară largă creşterea porcinelor ; în republicile asiatice şi Caucaz — unde condiţiile climatice permit obţinerea a două recolte pe an — se caută îmbinarea cît mai judicioasă a culturii bumbacului, cultura principală, cu dezvoltarea culturilor cerealiere şi, pe această bază, a creşterii animalelor.

La sporirea producţiei de cereale contribuie în mod direct şi tehnica folosită pentru obţinerea lor. Existenţa unor maşini perfecţionate care să permită efectuarea lucrării solului şi a însămînţatului conform celor mai exigente cerinţe agrotehnice, recoltarea în termen scurt şi fără pierderi, înseamnă un sprijin real pentru colhozuri şi sovhozuri în lupta lor pentru recolte bogate. Iată de ce plenara C.C. al P.C.U.S. din martie 1962 a prevăzut măsuri concrete pentru înzestrarea tuturor unităţilor agricole cu tehnică modernă — tractoare puternice de 100 c.p. — în vederea introducerii unor metode înaintate de recoltare, pentru mecanizarea totală a culturii porumbului. Noile maşini destinate culturii cerealelor sînt construite ţinîndu-se seama de condiţiile în care vor lucra. Astfel, în Siberia şi Kazahstan, unde condiţiile de climă impun recoltarea într-un răstimp foarte scurt, dau rezultate bune agregatele puternice cu lăţime mare de lucru.

Munca plină de abnegaţie a poporului sovietic pentru traducerea în viaţă a hotărîrilor plenarei din martie 1962 începe să-şi arate roadele, materializate în miile de tone de grîne aurii, ce iau drumul hambarelor, pentru întărirea puterii economice a ţării şi ridicarea continuă a nivelului de trai al oamenilor sovietici.

Ing. Mariana Ioniţă
Candidat în ştiinţe economice

Scene de viaţă sovietică

Cei 40

Frumosul este major numai atunci cînd se îmbină armonios cu utilul. Socialismul şi comunismul statornicesc necontenit acest frumos necesar, acest component al unei estetici de care omul are nevoie ca de apă şi aer. E adevărat că acest frumos conjugat cu folosul e mai puţin comod, mai puţin la îndemînă : aidoma marilor piscuri, el se cere cucerit. Mă gîndeam la toate acestea în clipele în care ziarul central al comsomoliştilor ne aducea o veste entuziastă şi emoţionantă. Lîngă fotografia romantică a unui tînăr care privea întinsul parcă fără limită al unei cîmpii proaspăt arate, se desfăşura povestea unui grup de 40 de tineri orăşeni care, la chemarea P.C.U.S., au plecat de bună voie primăvara aceasta într-un colhoz depărtat din Siberia spre a contribui nemijlocit la pîinea patriei.

E, fireşte, mai plăcut să-ţi petreci primăvara, timpul liber într-un parc dotat cu de toate şi concediul de vară pe o plajă aurie în însorita Crimee. Dar e mai măreţ şi mai profund necesar ca în hotărîtorul asalt pentru triumful comunismului să dai dovadă de un înalt spirit de abnegaţie şi să-ţi iei un bilet de avion sau de tren cu o destinaţie precisă dar pe tărîmuri necunoscute. În cazul nostru : colhozul „Lenin" din Republica Autonomă Udmurtă, la nord, în climă nu prea generoasă, pe ţarini încă neobişnuite cu marele belşug.

Cei 40 de eroi ai tinereţii comuniste nu au plecat, la o înţelegere unanimă, toţi, din aceeaşi întreprindere a unui aceluiaşi oraş. Nina Ceremnîh a plecat din Moscova, după absolvirea Institutului Agronomic. Cu ea a plecat şi Viaceslav Zuikov. Galia Okulova a sosit din Ijevsk, pe cîtă vreme Aleksandr Merzliakov, luînd cunoştinţă din ziare de acţiunea voluntarilor, şi-a anunţat sosirea printr-o telegramă : „Vreau să fiu în primele rînduri ale tineretului sovietic".

Aşa dar, colhozul din nordul îndepărtat a devenit, pe neaşteptate, locul de încrucişare a 40 de drumuri, destinaţie unică a 40 de puncte de plecare.

Chiar într-o agricultură din plin mecanizată munca pămîntului nu e uşoară. Aratul nu e broderie, secerişul nu e cules de căpşune. Orarul de muncă începe la 5 dimineaţa, cînd ceţurile septentrionale fumegă încă arginturi fluorescente iar soarele se lasă mai mult aşteptat decît în sud.

Cum plecarea celor 40 de tineri voluntari ai războiului pentru recoltă a avut loc primăvara, este firesc ca prima lor acţiune să fi vizat reparaţia maşinilor. Majoritatea veneau din întreprinderi industriale, aşa încît maşinile le erau cunoscute. Ieşind din case şi înviorîndu-se la fîntînile proaspete, tinerii au pus la punct întreg inventarul mecanic al colhozului. În timpul liber, îi ajutau la învăţătură pe copiii colhoznicilor. Galia Ciornîh, de exemplu, fiziciană de forţă, a ajuns curînd un consultant foarte solicitat.

Odată cu semănatul treaba a devenit mai anevoioasă. Ghennadi Malşakov muncea pe un tractor de aceeaşi vîrstă : ambii născuţi în 1936. Dar pe cîtă vreme Ghennadi era tînăr, robust, tractorul îmbătrînise. Aşa s-a întîmplat că în primele zile Ghennadi nu şi-a îndeplinit norma. Numai că odată cu dificultăţile se stîrnesc şi ideile ingenioase şi astfel Ghennadi, schimbînd anatomia tractorului printr-o inovaţie bine studiată, a ajuns să dea două norme şi mai apoi trei norme pe zi.

Sîntem în pragul culesului. Ce vor fi făcînd oare cei 40 de tineri cărora li s-au mai adăugat, între timp, încă trei şi, tot ce e posibil, li se vor mai adăuga şi alţii ? Fireşte că vor face minuni, minuni simple şi fireşti, minuni cotidiene, aşa cum i-a învăţat gloriosul partid al lui Lenin. În colhozul „Lenin", tinerii orăşeni au devenit colhoznici cu emoţionanta armonie cu care fiii colhoznicilor devin oameni de stat.

Cu un astfel de elan, comunismul se apropie asemeni unui tărîm de aur, către care, ajutate de vîntul cel mai prielnic, grăbesc toate corăbiile albe.

Al. Andriţoiu

SAVANȚII DIN AKADEMGORODOK

Vîntul clatină crengile brazilor. Pe strada deocamdată pustie se conturează siluetele institutelor de cercetări. Sînt lîngă Novosibirsk, într-un oraș tînăr, care întrunește pe un singur bulevard multe ramuri ale științei, oraș de savanți a căror vîrstă medie nu atinge 30 de ani. Numele lui e Akademgorodok.

Toate institutele din Akademgorodok sînt legate într-un fel sau altul de tehnica mașinilor de calcul care pătrunde azi în toate domeniile științei.

C. T. S. ...

Nu poți gîndi numai în timpul orelor de muncă. Iar să gîndești de unul singur e nerațional. Cu atît mai mult cu cît culmile științei moderne, în speță cibernetica, nu pot fi cucerite decît printr-o strînsă colaborare între savanți de diferite specialități. Și pentru ca această colaborare să fie trainică trebuie să te aduni, să discuți și să înveți — să înveți să te orientezi în hățișul științelor înfrățite. Geneticienii se interesează de tot felul de probleme legate de teoria informației, matematicienii au pretenții față de filozofi, biofizicienii se arată întotdeauna bucuroși să-i cunoască mai deaproape pe ciberneticieni. Filiala siberiană a Academiei de Științe a U.R.S.S. face mult pentru stabilirea de contacte științifice cît mai strînse. Eu am să mă refer aci doar la un aspect al problemei — și anume cum contribuie la aceasta organizația de Comsomol a Filialei. Necesitatea imperioasă de a gîndi nu numai din obligație profesională a făcut ca în rîndul tineretului din Akademgorodok să ia naștere cîteva inițiative care se vor dovedi de un mare folos pentru știință.

Sub un citat referitor la importanța contactelor dintre savanți, apărut în gazeta matematicienilor, cineva a adăugat în glumă: „Ideea aparține lui Norbert Wiener și Andrei Bers". Andrei Bers este locțiitorul secretarului Comitetului de Comsomol al Institutului de matematică și un susținător înflăcărat al colaborării.

La o ceașcă de ceai am discutat cu Andrei Bers despre concertele pentru orgă de Bach, am admirat desenele lui Ernst Neizvestnii, care probabil că va picta la Akademgorodok un perete întreg pe tema „Știința și munca" și am vorbit despre C.T.S.. C.T.S. înseamnă Consiliul tinerilor savanți — organizație creatoare în cel mai înalt grad. Andrei mi-a expus sarcinile Consiliului cu o logică pur matematică. Comsomoliștii din Akademgorodok au hotărît așa : cea dintîi datorie comsomolistă a fiecărui savant tînăr este să contribuie la dezvoltarea științei.

Pentru ca știința sovietică să ocupe un loc de frunte în lume fiecare slujitor al ei trebuie să știe în ce situație se află munca lui în raport cu realizările științei sovietice și ale științei mondiale în general. De aceea Consiliul tinerilor savanți de pe lîngă comitetul de Comsomol se străduiește să ajute conducerea Filialei siberiene să concentreze forțele tinerilor cercetători către direcțiile principale, hotărîtoare ale științei. Nu degeaba el este numit în glumă ba „fabrică de idei", ba „stat major al ciberneticienilor", ba „laborator experimental". Comsomoliștii din toate institutele de cercetări transmit Consiliului propunerile lor în legătură cu obținerea de rezultate științifice cît mai bune. Chimiștii-anorganici, de exemplu, au lansat un chestionar special care cuprinde, printre altele, următoarele întrebări : „Cum înțelegeți colectivismul în știință ? Cum vedeți legătura dintre institutul academic și producție ? Care socotiți că este în laboratorul (institutul) dv. direcția principală, demnă de a fi sprijinită de întregul colectiv ?"

Cine vizitează centrul academic din Siberia rămîne plăcut surprins de grija și respectul care se acordă tineretului. C.T.S. este o dovadă în plus.

C.T.S. are un plan de acțiune foarte concret. Între tinerii din diferite institute de cercetări se leagă prietenii strînse cu prilejul conferințelor ținute de savanți cu renume ca M. A. Lavrentiev, A. M. Budker, A. A. Leapunov, organizate de C.T.S. Savanții vorbesc tinerilor despre stadiul actual de dezvoltare al unor ramuri ale științei, îi sfătuiesc încotro să-și îndrepte ideile, le prezintă problemele încă nerezolvate dar a căror rezolvare este azi imperios necesară umanității. Consiliul își propune să invite nu numai pe cei mai mari savanți sovietici, ci și oameni de știință de peste hotare.

...și C. C. C.

Hemingway a spus că pentru a crea ceva care să aibă o valoare nepieritoare trebuie să te dăruiești total. Fraza aceasta pare spusă anume pentru cei care s-au dedicat științei. Savantul nu poate fi savant numai cîteva ore pe zi, iar după aceea să devină cine știe ce, fără nici o legătură cu diferențialele și matricele. Se întîmplă să simți uneori nevoia ca după ce ai închis ușile laboratorului, să discuți cu cineva o ipoteză nouă, să întorci soluția găsită pe toate fețele, să asculți și părerea altora — într-un cuvînt mai ai încă de lucru dar ai vrea să lucrezi în așa fel ca să te și recreezi cu munca ta. Pentru asta sînt foarte bune grupele de discuție, cluburile.

Era vineri, ora 5 după-amiază. Femeia de serviciu împletea un ciorap și-mi explica pe îndelete că deocamdată, cît nu-i gata încă clădirea Institutului de matematică, toate secțiile lui funcționează în locuințe obișnuite. Căutam apartamentul 19, unde tocmai se adusese un violoncel și încă un instrument cu aspect cibernetic.

Apartamentul 19 este cunoscut în tot orașul, fiind într-o măcură legendar : acolo s-au instalat secțiile teoretice. Teoreticienii stau claie peste grămadă, dar nu-și pierd buna dispoziție.

În apartamentul 19, într-o cameră destul de mică, se strînseseră nu știu cum vreo 50 de oameni. Mirosea bine a cafea neagră, se auzeau hohote de rîs și frînturi de frază din care nu înțelegeam aproape nimic.

— Orice proces de creație poate fi la urma urmei exprimat matematic. Iată formula unui vers de Goethe...

— Cum, cum ai caracterizat procesul de gîndire ?...

— Nimeni nu poate să creadă serios că versificatorul electronic „Kalliopa" îl va înlocui pe Pușkin și Blok...

Printre cei prezenți l-am recunoscut pe inginerul care a dezlănțuit în presa centrală adevărate patimi lirico-fizice. Dar dacă unul dintre aceia care au încrucișat săbiile în paginile ziarelor, ar fi nimerit în apartamentul 19, nu cred că s-ar fi apucat să stabilească, serios, cine-i mai liric — fizicienii sau poeții.

— Sînteți matematician ? l-am întrebat pe vecinul meu.

— Nu, genetician — mi-a răspuns el în șoaptă. — Matematicienii sînt în colțul acela, iar dincoace — geologii și „automaticienii".

Așadar, C.C.C. ținea o ședință în toată regula. Dimineața citisem în gazeta matematicienilor la rubrica : „Știați că :

...C.C.C. înseamnă clubul cafelei și al ciberneticii, numit din cînd în cînd și clubul drojdiei de cafea ?

...necesitatea contactelor și discuțiilor între tinerii savanți de diferite specialități este azi unanim recunoscută ?

...clubul există de cîteva luni, în care timp a dezbătut peste cincisprezece rapoarte : despre rolul informației în cibernetică, despre noțiunea de activitate vitală și altele?"

Pătrunzînd atît cît îmi permiteau cunoștințele în esența lucrurilor, am început să urmăresc cu plăcere demonstrațiile precise făcute pe un ton glumeț, și glumele în spatele cărora se ascundeau demonstrații încă neformulate. E greu să-ți dai seama din două-trei ședințe cît este de rodnică activitatea clubului. Dar încăși ideea înființării lui e excelentă. Îmi amintesc în această ordine de idei de exemplele „clasice" de colaborare creatoare între tineri : „clubul Kapița", „joile" Landau — nu e vorba de cafeaua neagră și fierbinte, ci de năzuința fierbinte spre adevăr.

Clubul cibernetic n-avea încă sediu și uneori nici cafea, dar avea în schimb un statut în care se prevedea că

„Membru al clubului poate fi orice ființă care gîndește.

Clubul este condus de un triumvirat compus dintr-un consul — păstrător al documentelor și decorațiilor, un consul — informator și un consul — tălmăcitor al statutului pe care-l poate interpreta după poftа inimii. Scopul fundamental al clubului este să smulgă naturii taina gîndirii, să desființeze hotarele dintre științe și să creeze o mașină asemănătoare omului".

Sub această formulare glumeață-îndrăzneață a sarcinilor C.C.C. se ascund de fapt probleme „dureroase" pentru care luptă avangarda științei moderne. Clubul se străduiește să dezbată aceste probleme în profunzime și cu toată seriozitatea. Și există toate condițiile pentru asta. Îmi amintesc că la o ședință a clubului, Ilia Ghinzburg se străduia să schițeze cu creta pe tablă procesele care se petrec în creierul omenesc. Cei din jur îl întrerupeau, îl contraziceau. La un moment dat doi medici l-au înghesuit pe Ilia într-un colț (mi se pare că statutul le interzicea să-l apuce de nasturele hainei) și au început să demonstreze ideea lor. Se făcuse noapte dar nimeni nu se îndura să plece. Avea loc o reacție în lanț a ideilor. Se discuta ce este gîndirea și cum poate fi transmisă mașinii această minunată însușire.

Academicianul Tamm scria recent că „ideile originale, fundamentale, care hotărăsc progresul științei aparțin de regulă unor oameni foarte tineri". Fără îndoială că tinerii savanți siberieni vor întregi lista marilor nume, confirmînd spusele lui Tamm.

Știință și filozofie

Pe Alexei Dmitriev, șeful sectorului de cercetări științifice al C.T.S., („sportiv, geolog talentat, om plin de idei !") l-am găsit înconjurat de un morman de cărți. Erau lucrări de filozofi greci și romani, operele lui Spinoza, Spencer, Kant. Știința nu se poate dispensa de filozofie. Filozoful modern care n-are habar de cibernetică este la fel de neputincios și de anacronic ca și ciberneticianul care încurcă legile logicii.

Pasiunea lecturii...

L-am întrebat pe Alexei cam ce probleme interesante ar putea fi rezolvate cu ajutorul C.T.S. M-am convins îndată că era o întrebare fără fund, un fel de butoi al Danaidelor.

— O grămadă de probleme — mi-a răspuns Alexei. Vă plac florile ? Dar știți ce-i mirosul ? Ce e viața ? Pentru mine, de exemplu, ca geolog, viața este o modalitate de echilibru. Omul tinde spre un echilibru cu mediul înconjurător. Pentru ciberneticieni, esențialul este procesul de dirijare. E clar ?

— Nu prea... Poate s-o luăm în ordine...

— Dar ce este ordinea ? a continuat Andrei ignorînd strădania mea naivă de a căpăta o explicație sistematică în privința „problemelor acute" ale științei.

Nu pot spune că am înțeles tot în discuția noastră de atunci. Dar un lucru mi-a fost limpede : în jurul nostru, uneori chiar sub nasul nostru, plutesc miriade de enigme, iar tinerii savanți din Akademgorodok au pornit să le ia cu asalt, înarmați temeinic și îndrăzneț.

T. Ilatovskaia

tinereţea două lumi? Ea ar trebui să aibă
celeaşi probleme: să muncească, să iu-
ze, să se bucure de soare şi de flori, să-şi
uri curate de viitor.
ar trebui să răspundă pretutindeni la fel
bări pe care le ridică viaţa. Cu cine eşti:
cu trecutul? Ce porţi în inimă: dragoste
ai venit pe lumea asta: să creezi sau să
în lumină ori în întuneric?
ieţi albi, galbeni sau negri de pe toate
mîntului ar trebui să răspundă într-un

int cu viitorul
ort în inimă dragoste
venit pe lume să creez
red în lumină şi în pace.

reţea are totuşi două lumi. O lume —
— îi apără lujerul gingaş şi-i ocroteşte
bă şi deplină; cealaltă lume — lumea
i întinează culorile curate, îi otrăveşte
iveşte visele sub apăsarea tiranică a
stiţiei sociale.

ele doua lumi ale tineretii

TINEREŢE ŞI DOLARI

Curînd după întoarcerea din Statele Unite mi-a căzut în mînă, la Moscova, un exemplar din revista americană „Look". Răsfoind-o, am fost izbit de fotografia unui tînăr, mai degrabă un băiat, cu o pieptănătură corectă şi un zîmbet la fel de corect, de parcă ar fi fost studiat. Figura îmi părea cunoscută. Nu cumva ne întîlnisem acolo, peste Ocean? Ori poate că-l văzusem la Festivalurile de la Moscova sau de la Viena? Dar nu, nu-l ştiam. Şi totuşi mi se părea foarte cunoscut. Am citit textul de sub fotografii (mai erau încă cinci.) Şi atunci am înţeles.

Într-adevăr nu-l întîlnisem niciodată. Dar cu alţii ca dînsul, care-i semănau ca două picături de apă, mă întîlnisem. Şi nu o dată. Ci în toate oraşele americane pe care le-am vizitat.

Cei şase tineri surprinşi de obiectivul fotografului revistei „Look" au 17 ani. Prin ce s-au distins? Au reuşit cumva cei dintîi la examenul de absolvire sau au cîştigat vreun concurs pentru tineri cîntăreţi? Nu, aşa cum arată „Look", aceşti şase tineri sînt „o mărturie elocventă că poţi reuşi şi la 17 ani". Despre ce fel de reuşită e vorba? Să nu uităm că în limbajul presei americane expresia „a reuşi" are un singur înţeles: „a face bani". Într-adevăr, aceşti şase elevi au învăţat „să facă bani". După şcoală umblau din casă în casă făcînd reclamă unor publicaţii periodice şi pentru fiecare abonament pe care-l făceau primeau un comision. „O, sîntem de pe acum nişte adevăraţi businessmani. Ia uitaţi-vă ce dibaci ştim să ne plasăm marfa!" — păreau a se mîndri micii negustori. Iar revista jubila: „Iată un exemplu de spirit cu adevărat american".

Cînd îi cunoşti pentru prima oară pe aceşti tineri americani „ideali", prima impresie e favorabilă. Sînt sociabili, comunicativi, ştiu să susţină o conversaţie. Dar după 5—10 minute începi să simţi că această degajare este numai un rezultat al antrenamentului în priceperea de „a se prezenta", numai o mască de vînzător amabil. Conversaţia lor cuprinde tot mai des o întrebare scurtă: *„How much?"*. Cît?

E o întrebare de businessman, dar de businessman care nu are decît 17 ani. Ea exprimă încă o curiozitate copilărească, nevoalată. „Cît?". Un businessman cu experienţă nu întreabă aşa. El ştie să-şi ascundă gîndurile.

Cele şase fotografii din revista „Look" sînt un fel de radiografii. Tabloul clinic al bolii e evident. La 17 ani aceşti băieţi americani sînt atinşi, fără putinţă de vindecare, de virusul goanei după profit.

...Oklahoma-City. Sîntem în vizită la un bogat avocat, mister Head. Duminica toată familia se duce la biserică. În America frecventarea bisericii e un semn de distincţie. Sîntem poftiţi şi noi. După rugăciune începe strîngerea de danii pentru biserică. Vine rîndul lui mister Head. Avocatul scoate un carnet şi semnează un cec de 1.200 de dolari. Fiul lui, David, care nu are decît 7 ani, plescăie entuziasmat şi ne priveşte mîndru. Adică, vezi cine sîntem noi!

La vîrsta de 7 ani David Head ştie bine ce înseamnă un dolar şi ce înseamnă 1.200 de dolari. Dar şi mai bine ştie încă ce influenţă are asupra vieţii lui faptul că tatăl poate dona o asemenea sumă fără a sta pe gînduri.

Şi iată acum şi un alt băiat mai mare decît David. Tatăl lui nu e avocat, ci fermier. Băiatul nu locuieşte în Oklahoma, ci în statul Wisconsin. Iar duminica, Carrie nu se duce la biserică ci la grajd. Dă o mînă de ajutor tatălui. De altfel, cuvîntul „ajutor" nu e tocmai potrivit. Carrie e în serviciul tatălui său, care-i plăteşte regulat un salariu. Mulge vacile — primeşte atîţia cenţi, hrăneşte oile — atîţia. Cu banii cîştigaţi de la taică-său Carrie şi-a cumpărat o vacă de rasă. Speră să obţină de pe urma ei un premiu în bani la o expoziţie agricolă. Dacă nu va dobîndi premiul, îşi va investii banii în alt „business".

Veţi spune poate că nu-i nimic rău în faptul că un băiat se obişnuieşte de mic cu munca agricolă care-l va hrăni toată viaţa. Într-adevăr, nu-i nimic rău în asta. Dar cumplit e faptul că la 15 ani Carrie ştie exact că atunci cînd e vorba de cîştig, de dolari, sentimentele, chiar cele de rudenie, nu mai au nici o importanţă.

Cei şase tineri americani care ne priveau din paginile revistei „Look" aveau un aer plăcut, chiar simpatic. Dar dacă vreunul dintre ei ar cădea peste bord, i-ar întinde cineva o mînă de ajutor? Căci e îngrozitor să cazi peste bord în America de azi. În lumea în care stăpîneşte dolarul, împreună cu el şade pe tron teama. Teama de a cădea peste bord, de a rămîne fără lucru, fără bani. Această teamă e din păcate prea bine cunoscută şi de tînăra generaţie.

I. Kaşlev

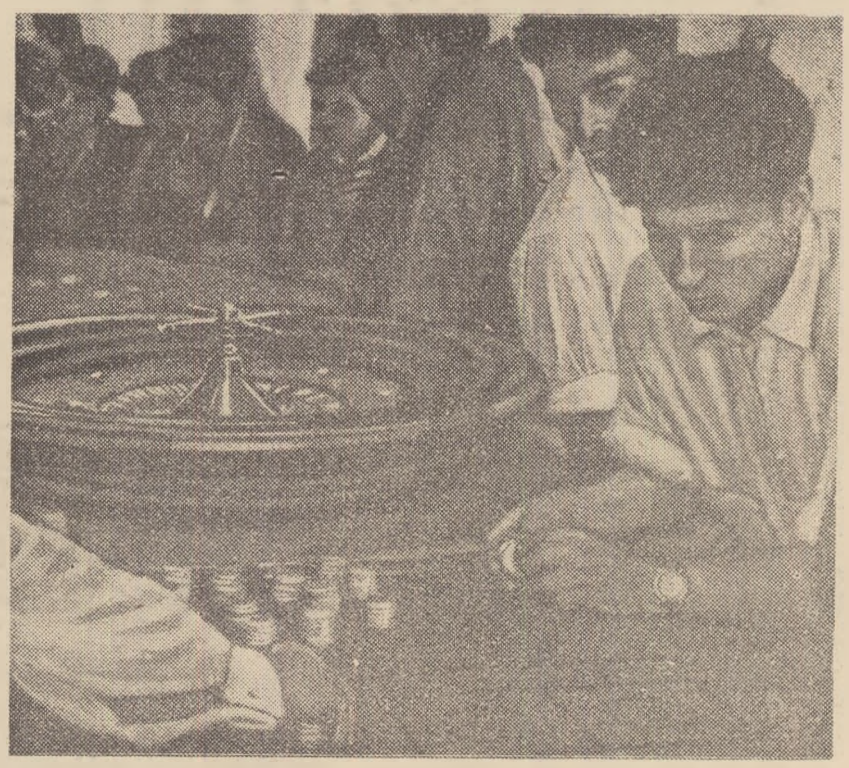

...şi a ruletei

Într-o „Modern School" engleză

În lumea capitalistă şcoala se transformă tot mai mult într-un instrument de îndobitocire. Dar judecaţi singuri. Dăm cuvîntul tinerei ziariste Svetlana Filiuşkina din Voronej, care a vizitat recent Anglia cu un grup de turişti.

Autobuzul opreşte în faţa şcolii medii „Llendramnay Secondary Modern School", din Londra. Intrăm într-o sală şi deodată ne oprim uimiţi: totul e învăluit într-un nor gros de fum. Băieţi de 15—16 ani fumează. Unii se îngrămădesc la un bufet şi beau cocacola, alţii, cu părul năclăit de briantină, joacă ping-pong. Lîngă o scenă stau în cerc niste fete violent fardate, cu fuste largi de culoare deschisă. Subliniaţi frapant cu negru, ochii le strălucesc ciudat.

Doi tineri ne explică amabil că acolo nu sînt numai elevi. O seamă de absolvenţi, care lucrează de o jumătate de an, vin seara ca să-şi mai continue învăţătura, în clase speciale, spre a putea intra apoi în colegii. Iar alţii doresc pur şi simplu să danseze şi să se odihnească.

— Dar ce odihnă-i asta cu atîta fum? ne mirăm noi. — Cum vă permit profesorii să fumaţi?

— La noi băieţii fumează de la 10 ani, iar fetele de la 12 ani.

Răspunsurile interlocutorilor noştri sună cumplit de indiferente. Şi deodată sînt înăbuşite de urletul sălbatec al unei muzici ţîşnite nu ştii de unde. Perechile strînse în mijlocul sălii atîta aşteaptă. Învioîndu-se brusc, se iau de mîini şi încep să ţopăie, contopindu-se într-o fiinţă cu mai multe capete şi mai multe picioare care se zbate într-un acces îngrozitor.

Răsuflăm uşuraţi cînd interpretul ne cheamă într-o cameră vecină la o „discuţie cu tineretul".

Cu chiu cu vai, directorul izbuteşte să-i calmeze pe cei din faţă. Încep să curgă întrebările. Şi ce mai întrebări! — La ce vîrstă se căsătoresc tinerii la voi? Cum dansaţi? Îl cunoaşteţi pe regele rock-and-roll-ului, Elvis Presley?

Privim în juru-ne. Sîntem înconjuraţi de făpturi tinere şi sănătoase, ciufulite după „dans", cu ochi inexpresivi. Un băiat în costum albastru pare a fi beat. Ba scoate pumnalul din teacă, ba îl vîră îndărăt...

Dar, fireşte, nu toţi sînt la fel. Lîngă noi se află un tînăr subţirel, cu părul negru. Nu ne întreabă despre Elvis Presley şi despre biciclete. Ci, prinzînd o clipă potrivită, mă trage de mînecă şi mă întreabă cîte clase are şcoala sovietică, ce program de lucru avem, cine poate intra în institute.

Cînd ieşim ne petrece glasul sigur de sine al unui tînăr:

— Dumneavoastră vorbiţi despre gîndire! De ce să gîndesc? N-are decît să gîndească directorul şcolii!

Băiatul a exprimat un adevăr îngrozitor: mulţi dintre ei nu gîndesc, nu vor să gîndească! Căci nu e modern să gîndeşti! Din programul acestei aşa numite şcoli „moderne" („Modern School") au fost excluse literatura şi istoria. Iar după lecţii? Vreo conferinţă publică cu tema: „Morţii pot vorbi cu noi?" Sau o suită de comics-uri, pentru tineri de 17 ani (!) intitulată „Vulturul", care arată cu ilustraţii cum i-au supus albii pe indieni sau cum nişte poliţişti prind o bandă de criminali. Ori, în sfîrşit, ziare cu titluri de o şchioapă. „Un tată şi-a ucis copilul". Căci dacă e să dai crezare reclamelor, nu merită să gîndeşti: ci doar să cumperi, să cumperi acţiuni, maşini, terenuri, să vezi filme cu detectivi şi să te delectezi cu berea „Guinnes"!

In curînd va începe filmarea primei coproducţii sovieto-italiene: „Am fost în Răsărit". Acţiunea filmului se petrece în 1941 — 1942 pe frontul sovieto-german, cînd împotriva Uniunii Sovietice luptau şi trupele fasciste ale lui Mussolini.

Publicăm mai jos un fragment din scenariul filmului scris de Ennio de Concini, Giuseppe de Santis şi S. S. Smirnov.

GABRIELLI ÎŞI CAUTĂ DRUMUL...

Se înnoptează. Gabrielli se strecoară pe furiş într-o magazie, la marginea satului. Într-un colţ, o claie de fîn. Altceva nimic. Italianul ar vrea să fugă, dar se aud glasuri de afară. Se aruncă în paie. Scormoneşte ca o cîrtiţă pentru a-şi face o ascunzătoare. Chiar în faţa lui — o crăpătură în peretele de scînduri, prin care se zăreşte tot ce se întîmplă în jur.

Unitatea sovietică abia a intrat în sat. Nu departe — un furgon de care soldaţii şi-au rezemat armele. Ei adună de peste tot paie şi scînduri, pentru focul de seară.

În magazie intră un grup de ofiţeri — cinci la număr. Soldaţii împrăştie paie şi le acoperă cu mantalele. Ofiţerii se aşează, îşi aprind ţigările şi conversează. Se apropie un căpitan cu un plic în mînă.

— Jukov! Petrov! Samsonov! — strigă el. Se prezintă trei locotenenţi. Chipul unuia dintre ei, mai în vîrstă, este aspru şi încordat.

— Uite ordinul — îi spune căpitanul lui Jukov, întinzîndu-i plicul. Mîine, în zori plecaţi. Dumneata îi conduci.

Îl bate pe spate, pe locotenentul cu chipul aspru:

— Esti bun de cinste, Jukov.

— Plutonier, vodcă! comandă Jukov.

Ofiţerii se aşează pe mantale. Un plutonier mustăcios aduce sticla cerută şi le pune în faţă de-ale gurii. Ridică paharele, ciocnesc şi beau.

— Ati avut noroc — le spune căpitanul. — Nu-i glumă să te trimită la Academie.

Focul se încinge şi ostaşii se strîng în jurul-i. Apare un soldat cu un acordeon. Se aşează pe o ladă şi dansul începe. Un ostaş tînăr dansează un gopak, acompaniat de strigătele celorlalţi şi de bătăile lor din palme.

— A venit poşta! Poşta! — strigă careva.

Glasul acordeonului amuţeşte. Soldaţii fac roată în jurul curierului, care a venit cu o mulţime de scrisori. Ofiţerii se ridică şi ei şi se îndreaptă spre curier. Numai locotenentul cu chipul aspru rămîne nemişcat. E limpede că nu aşteaptă poştă de la nimeni.

Semion Piotr Ignatievici!... Ziablikov Stepan... Locotenent Kovrov... Sosniţki Ivan... strigă curierul.

Scrisorile sînt înmînate cu însufleţire, cu o larmă veselă.

— Jukov, Serghei Ivanovici — strigă curierul. Jukov...

Locotenentul cu chipul aspru tresare.

— Jukov! Serghei!... Seriojka! Ai o scrisoare! — îi strigă ofiţerii.

Jukov zîmbeşte bucuros şi se ridică în picioare. Expresia feţii i se schimbă fulgerător. Aleargă spre curier.

Dar căpitanul smulge plicul din mîna curierului.

— Nu — Jukov — nu-ţi dau scrisoarea. E prima pe care o primeşti. Joacă, dac-o vrei — spune el rîzînd.

— Dă-l încolo de dans! Scrisoarea! — se roagă Jukov. Aştept de mai bine de un an. Vezi cel puţin de unde-i.

La lumina focului, căpitanul citeşte adresa expeditorului:

— Jukov, Serghei Ivanovici — anunţă el cu glas tare. Regiunea Smolensk, raionul Gjatsk. Dansează Jukov.

— Exact — strigă încîntat Jukov. De-acasă. Au fost deci, eliberaţi. Atunci e-n regulă! Am să joc. O lezghinkă pe cinste.

Acordeonistul cîntă. Jukov îşi smulge pumnalul din centură, îl prinde-n dinţi şi începe să danseze cu foc, acompaniat de strigătele şi de bătăile din palme ale celor din jur.

— Uite scrisoarea. Acum o meriţi — îi spune căpitanul.

Jukov deschide nerăbdător, scrisoarea. O citeşte. Prietenii îl înconjoară, curioşi.

Deodată faţa locotenentului se îngălbeneşte, mîinile încep să-i tremure.

Apoi, mîinile-i cad moarte de-a lungului trupului şi, ca trăznit, privirile i se fixează într-un punct, undeva în depărtare.

— Jukov, ce-i cu tine?

— Ce s-a întîmplat, Serioja? — îl întreabă cei din jur.

Jukov tace. Îşi deschide palmele şi scrisoarea cade. Cu un gest straniu, îşi face loc printre soldaţii nedumeriţi şi se pierde în întuneric.

Căpitanul ridică scrisoarea şi o parcurge dintr-o singură privire.

— Nemţii i-au ucis familia — spune el. — Soţia şi copiii.

Toţi cei de faţă sînt îndureraţi.

Prin scîndurile magaziei se văd ochii lui Gabrielli.

★

Gabrielli a pornit la drum. Vîntul rece îl frige şi îl îngheaţă, pătrunzînd prin găurile mantalei jerpelite.

În depărtare silueta unui alt drumeţ. Gabrielli încearcă să-i stabilească identitatea, ducîndu-şi mîinile, ochean, la ochi. E un ţăran bătrîn, care se sprijină într-un toiag.

Gabrielli măreşte pasul. Bătrînul se apropie de răscrucea drumurilor şi zărindu-l pe Gabrielli îl priveşte cu ochii întredeschişi.

— Bună ziua — rosteşte bătrînul cu o plecăciune.

— Mîncare... băutură... — repetă de cîteva ori Gabrielli.

— Nu, domnule — face semn şi din mînă, bătrînul. Acolo, în sat este — arată el dincolo de coline. — Aproape, aproape. Să tot fie vreo doi kilometri. Vino să te hrănim, n-ai grijă.

Cu un semn, îl invită pe Gabrielli să-l urmeze. Împins de foame, Gabrielli se ia după el.

Bătrînul are barba albă şi sprîncenele zburlite, dar e încă în putere. Poartă o căciulă cu clape, din blană de iepure, şi un cojoc din blană de oaie, vechi dar bun.

E frig. Gerul pătrunde pînă la oase. Gabrielli priveşte cojocul, fermecat. Trebuie să ţină cald.

Gabrielli scrutează împrejurimile. Trec printr-o vîlcea pustie. Gabrielli îşi scoate, pe furiş, pumnalul.

— Ajungem îndată — îi spune, zîmbind, bătrînul.

Dar cum îşi întoarce capul, Gabrielli îi sare în spinare şi cu o singură lovitură de pumnal, îl doboară. Bătrînul se prăbuşeşte, gemînd.

Cu o privire de fiară încolţită, Gabrielli priveşte în jur. Apoi, grăbit, se apleacă peste trupul bătrînului şi îl dezbracă de cojoc. Bătrînul e mort.

Şi, deodată, spaima îl copleşeşte pe Gabrielli. Dacă apare cineva pe şosea şi dă peste el? O să fie prins şi o să sfîrşească în faţa plutonului de execuţie sau în laţul spînzurătorii. Apucă cojocul şi, tulburat, o ia la fugă, îndărăt. Intră într-un tufiş, la marginea drumului, îşi îmbracă grăbit cojocul şi îşi ascunde mantaua în zăpadă.

★

Trei ofiţeri înaintează pe drumul înzăpezit. Aparatul se apropie de ei şi-l recunoaştem pe locotenentul Jukov, care a dansat în jurul focului ca răsplată pentru trista misivă. Ceilalţi doi sînt tovarăşii lui — de asemenea cunoscuţi.

La o cotitură a drumului se iveşte o vîlcea adîncă. Drept în faţa lor, venindu-le în întîmpinare, silueta unui om îmbrăcat într-un cojoc obişnuit, cu picioarele înfăşurate în cîrpe şi cu o cască de lînă. E Gabrielli.

Îi observă pe ostaşii ruşi şi se opreşte. N-are unde să fugă. În jur — cîmp deschis. Primul glonte l-ar nimeri din plin.

Cei trei locotenenţi s-au oprit şi ei, la vederea drumeţului.

— Un neamţ — spune cineva. E limpede — un Friţ dezertor! Dar cojocul e al nostru. L-a furat, pesemne, din sat.

Jukov îşi întinde, pe neaşteptate, mantaua însoţitorilor.

— Lua-ţi-o — le spune. Îl curăţ pe tîlhar cu mîna mea. Nu mai pot, fraţilor. Arde sufletul în mine. Măcar unul, pentru ai mei patru...

Se depărtează de tovarăşul lui de drum şi, scoţîndu-şi pistolul din toc, se îndreaptă spre Gabrielli. Acesta aşteaptă nemişcat, cu mîinile atîrnîndu-i moarte de-a lungul trupului, privind în tăcere ostaşul rus. A înţeles că i-a sunat ceasul.

Jukov se opreşte deodată şi, coborînd pistolul, îi face cu mîna un semn poruncitor.

— Ei, tu, porc de cîine, vino-ncoa! Apropie-te, cînd îţi spun! Komm her!

Şi Gabrielli, ca în vis, tîrîndu-şi greu prin zăpadă picioarele înfăşurate în cîrpe, se îndreaptă docil, privind ţintă spre ostaşul rus. Cu fiecare pas, îl cuprinde o deznădejde surdă. Picioarele i-au devenit parcă de plumb. Se opreşte.

— Vino-ncoa! — răsună poruncitor glasul locotenentului. — Komm!

Trist, abătut, cu capul între umeri, Gabrielli de abia se mişcă, ca un cîine bătut, gata să lingă mîna stăpînului. Ochii lui au şi ei o expresie cîinească, de implorare mută.

Ca împins de un şoc, oprindu-se şi pornind iar, automat, Gabrielli se apropie de locotenent şi se opreşte, ca un condamnat la moarte, la cîţiva paşi de el. Şi deodată, cu degetele chircite, scoate din buzunarul cojocului o muzicuţă. Cu aceeaşi privire rugătoare, duce muzicuţa la gură şi începe să cînte „Internaţionala".

— „Internaţionala?" — şuieră printre dinţi Jukov. Ai devenit comunist, dintr-odată! Banditule, hitleristule!

— Hitler, nu... Nu! — spune Gabrielli — Italian.

— Eşti italian? — îl întrebă mirat Jukov.

— Da, da, italian, din Roma — confirmă grăbit Gabrielli — Nu fascist! Nu Mussolini... Muncitor.

Jukov îl priveşte cu atenţie.

— Bambini — rosteşte deodată Gabrielli. Copii...

Cu mîinile înţepenite de ger, scotoceşte îndelung prin buzunarele vestonului. Scoate o fotografie, aceea pe care i-o dăduse Sanna la plecare şi o întinde locotenentului.

— Sanna... Francesco... Sardinia... citeşte cu glas tare Jukov. Întoarce fotografia şi zăboveşte cîtva timp pe chipul nevestei lui Gabrielli şi pe feţele celor trei copii ai italianului. Poate că seamănă cu ai lui. Cînd trăiau. Apoi îi înapoiază fotografia şi pe faţă nu i se mai citeşte nici ură, nici dispreţ, ci numai un sentiment de imensă compătimire.

— Ce să fac cu tine? — îl întreabă, pe neaşteptate, Jukov. Eşti flămînd? Sau poate vrei să fumezi?

Gabrielli înţelege doar ultimul cuvînt.

— Ţigară, ţigară... Da... spune el, dînd din cap afirmativ.

Jukov scoate tabachera şi i-o întinde. În tabacheră — mahorcă şi foiţă de ziar.

Dar degetele lui Gabrielli sînt înţepenite şi nu pot deloc să prindă foiţa. Jukov vîră pistolul în toc, umple o foiţă cu mahorcă, o răsuceşte şi-i bagă ţigara în gură. Apoi i-o şi aprinde. Gabrielli trage un fum şi începe să tuşească. E o ţigară tare.

— Pleacă — îi face semn cu mîna Jukov. Du-te, o să nimereşti vreun lagăr de prizonieri. Ia-o din loc mai repede, dacă te-ai hotărît la asta.

Şi Gabrielli, cu ţigara în gură, o ia grăbit îndărăt, întorcînd mereu capul să vadă dacă nu-l împuşcă pe la spate.

Jukov rămîne gînditor pe şosea. Se apropie ceilalţi doi ofiţeri.

— Ce s-a întîmplat? îl întreabă unul din ei. — Ţi-a fost milă?

— N-am putut, fraţilor — le răspunse Jukov. — Să mergem.

Cei trei ofiţeri îşi continuă drumul. Gabrielli dispare după dealuri.

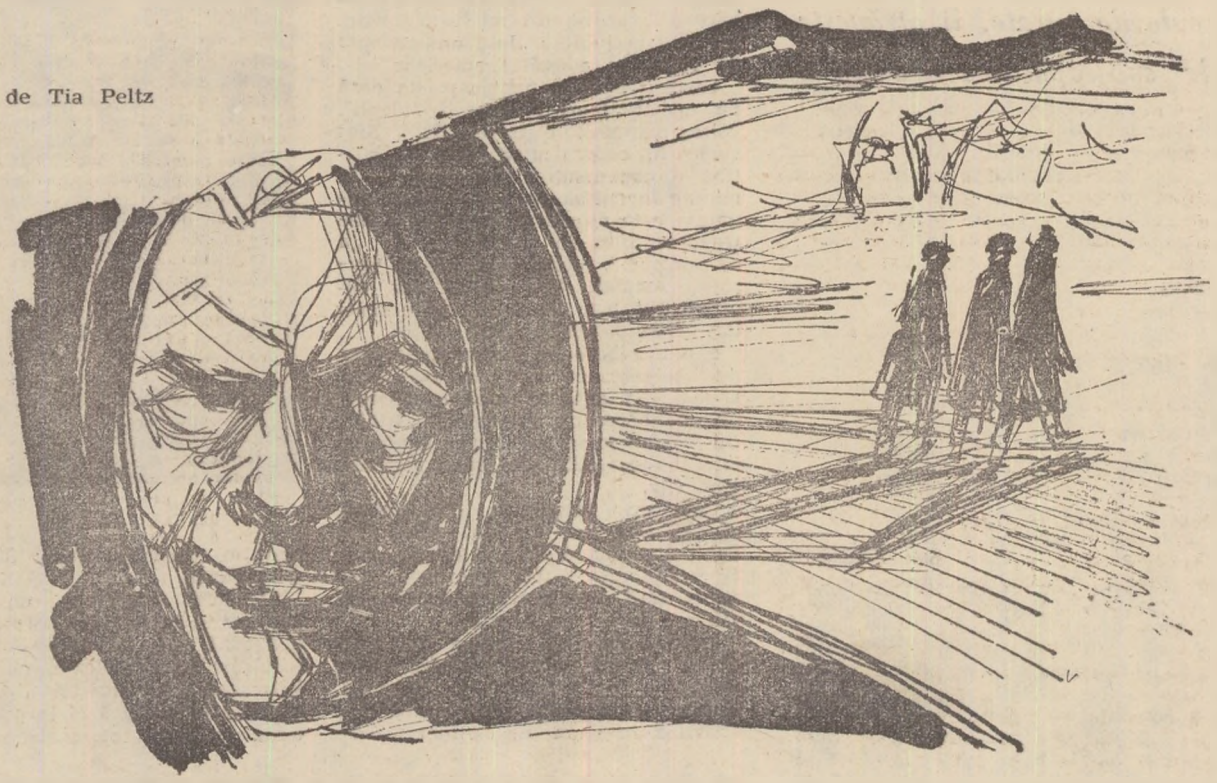

Desen de Tia Peltz

În romîneşte de V. ALBESCU

Orientări noi în fiziologia plantelor

Ce este fotoenergetica vegetală?

● Unde se află „focarul optic" al vieţii ? ● Fotografia, semiconductorii şi clorofila ● Lungimea de undă a spectrului solar şi... alimentele ● Rolul „cosmic" al plantelor

În povestirea „Soare lichid", prefigurînd poate o uzină a viitorului, scriitorul A. Kuprin descrie o industrie care fabrică „din elemente simple care se găsesc în aer, o substanţă gustoasă, hrănitoare şi sănătoasă".

Energia acestei uzine imaginare este furnizată de soare iar materiile prime folosite sînt cele din care planta luminată de soare „fabrică" majoritatea alimentelor noastre : bioxid de carbon, apă şi săruri minerale.

Problemele legate de folosirea energiei solare de către plante constituie obiectul fotoenergeticii vegetale — o ştiinţă nouă aflată la hotarul dintre fiziologie şi biofizică. Dezvoltarea ei se datoreşte în mod special eforturilor savanţilor sovietici care au şi dobîndit rezultate valoroase.

Vinovatul ? Luminal...

Rolul luminii în viaţa plantelor este cunoscut de mult dar abia în ultimul timp s-au putut preciza „subtilităţile" fenomenelor fotoenergetice care se petrec în lumea vegetală.

În lucrarea acad. sovietic P. P. Lazarev „Energia şi resursele energetice" se citează un fapt interesant, care ilustrează varietatea de efecte pe care le poate produce lumina în organismele vegetale.

Arborii de chinină au fost la un moment dat „transplantaţi" din America de Sud în Africa. Dezvoltarea arborelui în noua patrie părea absolut normală, dar cînd primele scoarţe de arbori au fost analizate s-a constatat că ele nu conţineau tocmai substanţa cea mai preţioasă : chinina.

După nenumărate experienţe s-a descoperit că vinovatul era... lumina. În America scoarţa copacului era protejată de acţiunea prea intensă a razelor solare de nişte muşchi care trăiau pe arborii de chinină. În schimb în Africa trunchiul arborilor era supus nemijlocit acţiunii razelor solare şi acestea „distrugeau" chinina. Chimiştii au stabilit că chinina este un corp sensibil la lumină şi poate fi deci distrusă în scoarţă sub acţiunea puternicelor raze ultraviolete ale soarelui african.

Staţii energetice microscopice

Dar fenomenele fotochimice cele mai importante se petrec în frunza verde. In primul rînd a prezentat un mare interes problema relaţiilor dintre energia solară absorbită de frunză la diferite „lungimi de undă" şi oxigenul eliminat. Aceste relaţii întrevăzute încă de Timiriazev au fost exprimate „matematic" în anii din urmă de P. P. Lazarev.

Grăunţele de clorofilă, „cloroplastele", s-au dovedit a fi, după expresia prof. A. A. Sahov, „focarul optic" al vieţii. În aceste „staţii energetice" originare, energia electromagnetică a soarelui se transformă în energie chimică.

Cum ? La această întrebare încearcă să răspundă numeroşi savanţi sovietici. Studiindu-se reacţiile care apar la lumină, aşa-numitele *reacţii fotochimice*, s-a dovedit că clorofila are rolul unui fotosensibilizator. Pe o placă fotografică descompunerea bromurii de argint nu se produce în unele spectre fără prezenţa unui fotosensibilizator. Clorofila are acelaşi rol de a face posibilă absorbţia razelor luminoase pentru reacţii chimice.

În frunza verde se mai petrec şi fenomene asemănătoare celor caracteristice semiconductorilor. Un savant din Leningrad, acad. A. N. Terenin, a făcut o sumă de experienţe concludente în acest sens. De exemplu, luminînd pelicule solide de coloranţi organici a izbutit să provoace transformări ale energiei luminoase similare cu procesele care au loc în celulele fotoelectrice cu semiconductori.

Descoperirile în domeniul fotoelectronicii coloranţilor organici sînt o primă etapă a fotosintezei în afara frunzei vii.

Plantele şi electronica

Studierea complexelor procese electronice pe care le produce lumina în compuşii organici — semiconductori, se face în prezent cu metode fizice şi matematice de către acad. A. P. Vinogradov, iar savanţii sovietici A. N. Terenin şi A. A. Krasnovski au pus bazele aplicării teoriei cuantice a luminii la interpretarea fenomenelor fotoenergetice. Influenţa pe care o exercită diferitele „lungimi de undă" ale spectrului solar asupra vieţii plantelor este obiectivul principal al unor cercetători sovietici ca A. L. Kursanov, A. Niciporovici şi A. A. Sahov.

Lucrările efectuate la Institutul de biologie vegetală din Moscova, sub conducerea acad. Kursanov, au ajuns la concluzii interesante asupra comportării plantelor în funcţie de lungimea de undă a radiaţiilor. Lumina roşie este astfel legată de „fabricarea" de către plantă a „produselor zaharoase", în timp ce lumina albastră „comandă" producerea substanţelor albuminoide. Cunoscînd „preferinţa" diferitelor plante pentru anumite „culori solare", s-a putut „dirija" experimental cultura unor plante în lumină roşie, albastră, verde sau galbenă, obţinîndu-se recolte mult mai mari şi mai bune calitativ.

Pentru a înţelege rolul „cosmic" al plantelor ca „intermediar" între soare şi viaţa de pe Pămînt s-a cercetat în mod special influenţa razelor ultraviolete şi infraroşii care în Cosmos au o acţiune mult mai intensă decît pe Pămînt.

Fotoadaptare dincolo de Cercul Polar

O serie de cercetări s-au efectuat dincolo de Cercul Polar, acordîndu-se atenţia principală razelor infraroşii. Într-un laborator din peninsula Kola plantele au dovedit un mare potenţial de „fotoadaptare" la condiţiile iluminării continue existente aci. Dintre modificările adaptive observate reţinem de asemenea „gigantismul" plantelor aclimatizate : ele depăşesc uneori de 2-3 ori dimensiunile din vechea patrie. Şi tot ca o adaptare biologică trebuie relevată creşterea longevităţii plantelor şi capacitatea sporită de a prolifera şi de a regenera organele

Concluziile practice arată marile posibilităţi pe care le are agricultura septentrională, bazîndu-se tocmai pe această mare „plasticitate" a plantelor aclimatizate.

Alte laboratoare, situate la mari înălţimi, studiază acţiunea razelor ultraviolete. O astfel de staţie biologică — un laborator natural, unic în felul lui, şi bucurîndu-se de un regim de radiaţii apropiat de cel cosmic — este instalată în Pamirul răsăritean. Situat la 5.000 metri înălţime, laboratorul poate „lucra" cu raze ultraviolete extrem de intense care există aci datorită aerului foarte uscat şi transparent.

Cercetările întreprinse în Pamir de A. A. Sahov, V. S. Hazanov, S. A. Stanko şi B. M. Sişov au arătat că plantele se pot adapta şi la un „regim" de iradiere intensă cu raze ultraviolete. Experienţele efectuate cu primula, sfecla, ridichea şi alte plante au arătat modificări în structura cloroplastelor — a „staţiilor energetice" care devin mai bogate în clorofilă, pentru a-şi mări capacitatea de recepţie a fluxului de energie luminoasă.

Experienţele făcute cu diferite soiuri de orz au arătat că chiar după primul an de cultivare în Pamir, frunzele plantelor îşi măresc capacitatea de a absorbi energia razelor tuturor „sectoarelor" spectrului solar. Această fotoadaptare se accentuează din generaţie în generaţie.

Laboratoare biologice „cvasicosmice"

Efectul razelor ultraviolete, de care pînă acum nu se ţinea seama, este extrem de interesant. Razele ultraviolete măresc posibilitatea frunzelor de a absorbi şi razele „vecine" din spectru pe care le „ignoră" în mod normal. Chiar iradierea artificială a plantelor cu raze ultraviolete (cu lampă de mercur cu cuarţ) măreşte capacitatea fotoabsorbantă a frunzelor, plantele căpătînd posibilitatea să utilizeze şi energia razelor verzi şi infraroşii.

Cercetări asemănătoare în condiţii „cvasicosmice" (avînd în vedere asemănarea lor cu cele cosmice), au fost făcute şi în alte regiuni. Pe povîrnişul vulcanului stins Argaţ din Armenia, la o înălţime de 3200 de m, a luat fiinţă recent o staţiune de fotoenergetică biologică. Pe o suprafaţă de peste 16 hectare s-au însămînţat şi s-au plantat 140 de specii de plante alpine din diferite regiuni ale lumii : Elveţia, Canada, Austria şi alte ţări. Plantele au rezistat la doze mari de raze ultraviolete de mare energie. Adaptarea lor a dus la formarea de celule şi de noi grăunţe de clorofilă capabile să funcţioneze în condiţii de radiaţie „cvasicosmică" asigurîndu-le o activitate vitală şi o fotosinteză normală

Chiar din această expunere sumară a problemelor de fotoenergetică vegetală abordate de savanţii sovietici, se poate desprinde importanţa lor practică. Descifrarea secretelor fotosintezei, posibilitatea dirijării ei sau a reproducerii pe cale artificială, cunoaşterea modului în care se reflectă asupra plantelor regimul de radiaţii existent în spaţiul cosmic — sînt numai cîteva din perspectivele pe care le deschide fotoenergetica.

Em. Roman

Cercetări pentru sporirea rezervelor de energie

Reactorul cu neutroni rapizi

Plutoniul şi-a făcut intrarea în conştiinţa omenirii printr-o teribilă explozie la Nagasaki, care a costat viaţa a zeci de mii de oameni. De atunci, noţiunea de plutoniu este asociată cu aceea de bombă atomică.

Plutoniul 239 a fost realizat artificial prin bombardarea uraniului cu neutroni încă de prin 1939 dar atunci nu se ştia de calităţile infernale pe care le tăinuieşte. Şi numai întîmplător i s-a dat numele lui Pluton, zeul infernului antic.

Recent s-au comunicat în ziare fapte care pun plutoniul într-o nouă lumină. Este vorba de data aceasta de plutoniu folosit drept combustibil într-un reactor nuclear de tip nou, reactorul BR-5, care funcţionează la Obninsk în U.R.S.S. În ce constă specificul acestui reactor ? Înainte de a răspunde voi reaminti principiul de funcţionare al reactoarelor cunoscute. Aceste reactoare folosesc un combustibil şi un moderator. Drept combustibil serveşte uraniul iar ca moderator — fie apa obişnuită, fie apa grea în care hidrogenul este înlocuit de deuteriu, fie grafitul. Moderatorul are menirea de a încetini neutronii pînă la energia de agitaţie termică la care ei sînt absorbiţi cu mare probabilitate, provocînd fisiunea. Dar din uraniu e bun pentru fisiunea cu neutroni termici numai un anumit izotop, izotopul 235, care în natură se găseşte în proporţie mică : din 1000 de nuclee de uraniu doar şapte sînt nuclee de uraniu 235. Restul îl constituie uraniul 238, inert în ceea ce priveşte eliberarea de energie în reactor. S-a calculat că dacă s-ar folosi tot uraniul 235 din natură am obţine doar a 10-a parte din energia pe care ne-o pot da rezervele de combustibili organici de pe Pămînt. Ori şi acestea sînt limitate şi într-un viitor nu prea îndepărtat va deveni reală problema găsirii altor combustibili.

O primă particularitate a reactorului BR-5 este acea că nu foloseşte nici un moderator şi prin urmare funcţionează cu neutroni rapizi şi nu încetiniţi. Iniţiala B derivă de la cuvîntul rusesc „bistrii" care înseamnă rapid. Drept combustibil este folosit plutoniul. Energia enormă de 5.000 de kilowaţi sau de 5 megawaţi, indicată de cifra 5, este eliberată toată într-un volum nu mai mare decît acela al unei căldări. În acest volum se introduc, unul lîngă altul, cîteva tuburi cu oxid de plutoniu într-o cantitate totală apropiată de masa critică. Încă o mică cantitate de plutoniu şi reacţia în lanţ pornită ar cuprinde într-o fracţiune de secundă toată masa de plutoniu. Explozia ar fi inevitabilă. Calcule precise, dublate de un sistem de protecţie ce funcţionează pe patru căi diferite, exclud cu desăvîrşire această situaţie. O eventuală creştere a fluxului de neutroni peste limita admisă este prevenită prin căderea automată a unui cilindru de nichel care are rolul de a reflecta neutronii înapoi în zona activă. Neutronii care urmau să fie reflectaţi de cilindru se împrăştie acum în exterior şi reacţia se încetineşte.

O a doua particularitate a reactorului BR-5 este că poate reproduce plutoniul utilizat. Ba chiar mai mult decît plutoniul utilizat. La o primă vedere lucrul pare cel puţin straniu.

Cum se poate ca un motor care consumă combustibil şi face un lucru mecanic să-şi păstreze mereu în rezervor cantitatea iniţială de combustibil ?

Dar aşa se întîmplă în cazul reactorului BR-5, cu singura deosebire că acesta reface nu numai combustibilul utilizat, ci chiar pînă la 150 la sută din combustibilul iniţial, fără să contravină principiului conservării energiei.

Iată cum se petrec lucrurile. Din fluxul de neutroni din zona activă de 10^{15} neutroni pe centimetrul pătrat şi pe secundă, numai o parte produc fisiunea nucleelor de plutoniu. Restul scapă în exterior. Dacă se aşează de jur împrejur un strat de uraniu 238, acesta captează neutronii, care altfel s-ar fi pierdut fără rost şi în urma unor procese nucleare uraniul 238 se transformă în plutoniu 239.

O problemă dificilă din punct de vedere tehnic era aceea a eliminării din reactor a imensei cantităţi de căldură. Răcirea cu aer n-ar fi fost de loc eficace. Apa, la fel, nu putea fi utilizată, deoarece ea încetineşte neutronii şi prin aceasta s-ar fi contrazis însuşi principiul care stă la baza funcţionării reactorului: funcţionarea cu neutroni rapizi. De aceea s-a ales o altă soluţie. Prin conductele de răcire circulă sodiu metalic topit la o temperatură de 500 de grade. Acest circuit de răcire primar comunică apoi, printr un schimbător de căldură, căldura înmagazinată unui al doilea circuit, care la rîndul său produce prin încălzire vapori de apă supraîncălziţi. Aceştia ar putea pune în mişcare o turbină

Deocamdată reactorul nu serveşte la producerea de energie pentru scopuri industriale. El este folosit pentru cercetări în vederea stabilirii condiţiilor optime de funcţionare a lui. Aşa dar, în imediata vecinătate a primei centrale atomo-electrice din lume la Obninsk, plutoniul este folosit pentru o problemă nobilă, aceea de a se găsi noi direcţii de lucru pentru mărirea rezervelor de energie ale omenirii.

M. Petraşcu
Candidat în ştiinţe fizico-matematice

Pentru viața de fiecare zi

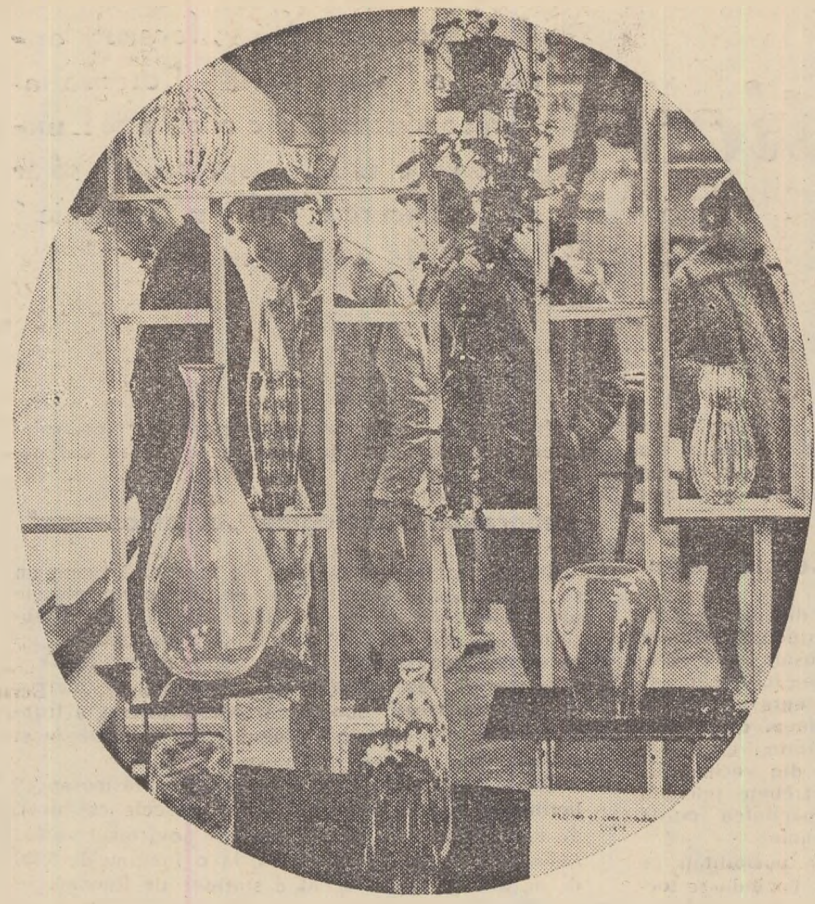

Sticlăria lucrată cu gust poate împodobi orice interior.

Expoziția realizărilor economiei naționale a U.R.S.S. este un adevărat orășel de basm. Nenumărate pavilioane, construite în cele mai diverse stiluri naționale ale popoarelor care alcătuiesc marea familie sovietică, adăpostesc o uluitoare trecere în revistă a tuturor ramurilor de producție ale țării. Ca într-o imensă oglindă ele reflectă munca avîntată a întregului popor sovietic.

Bunurile de larg consum ocupă și ele un loc important printre exponate. Căci cerințele vieții de fiecare zi a omului, grija pentru înfrumusețarea vieții lui sînt o preocupare constantă a P.C.U.S. și guvernului sovietic. Ceea ce văd vizitatorii la expoziție este produs în proporție de masă; ceea ce ei văd mai întîi în sălile de expunere pot apoi cumpăra în orice magazin de la oraș sau de la sat. Bunurile de larg consum sînt așa dar prezente în toate pavilioanele republicilor și ținuturilor. Dar în afară de aceasta există acum un pavilion special, consacrat exclusiv industriei ușoare. De altfel, așa se și numește.

Pavilionul „Industria ușoară" cuprinde peste patru mii de exponate: încălțăminte, îmbrăcăminte, pălării, țesături de mătase sau lînă, confecții, tricotaje și multe altele. Prin intermediul noilor modele prezentate de Casele de modele vizitatorii pot afla aci care-i ultimul cuvînt al modei.

Mai e de mirare că pavilionul cunoaște o excepțională afluență de vizitatori?

Moda și slujitoarele ei.

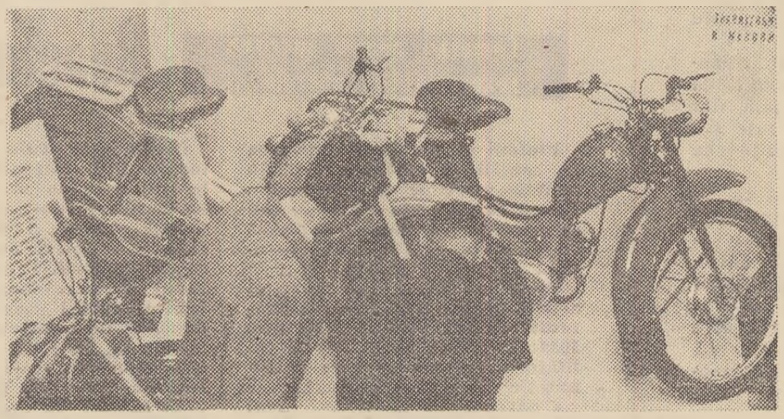

Motoretele produse de fabrica „Sarkana Zvaigzne" sînt întotdeauna înconjurate de vizitatori.

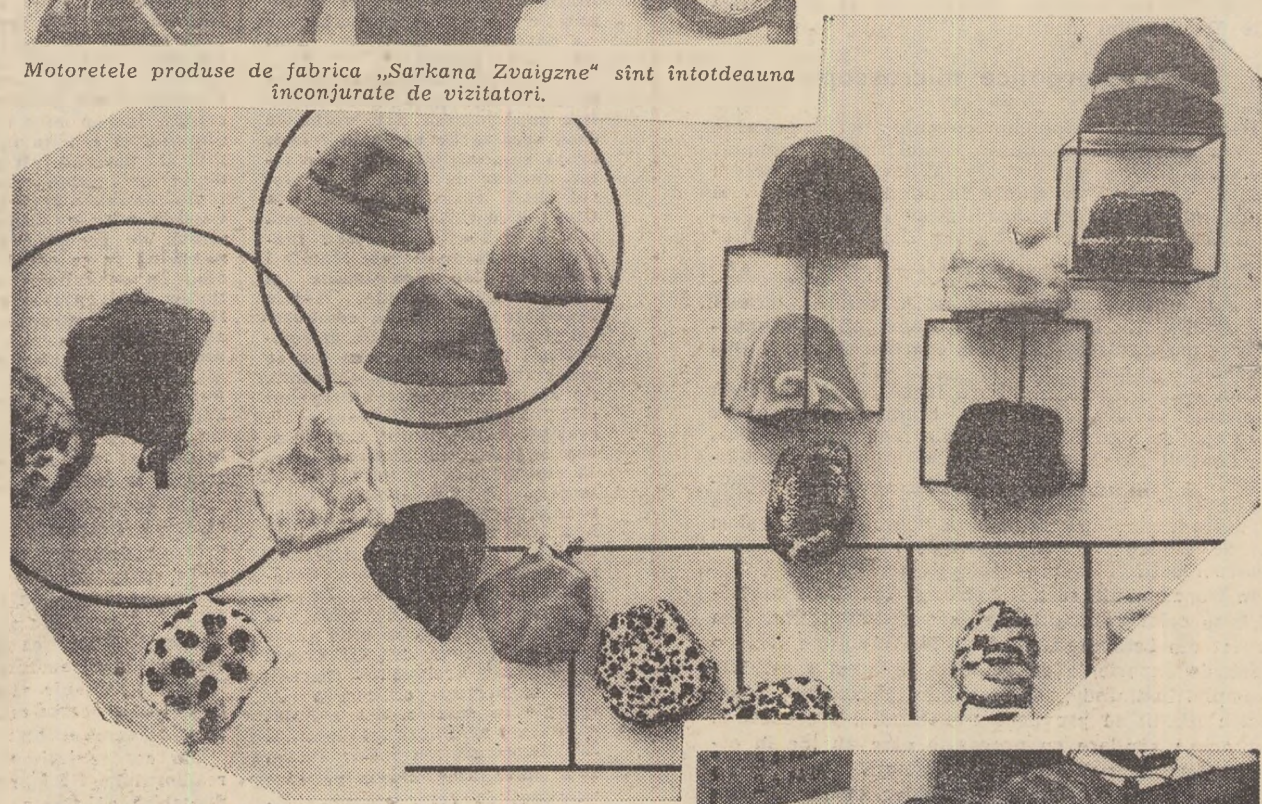

Pălării, căciuliță pentru toate gusturile.

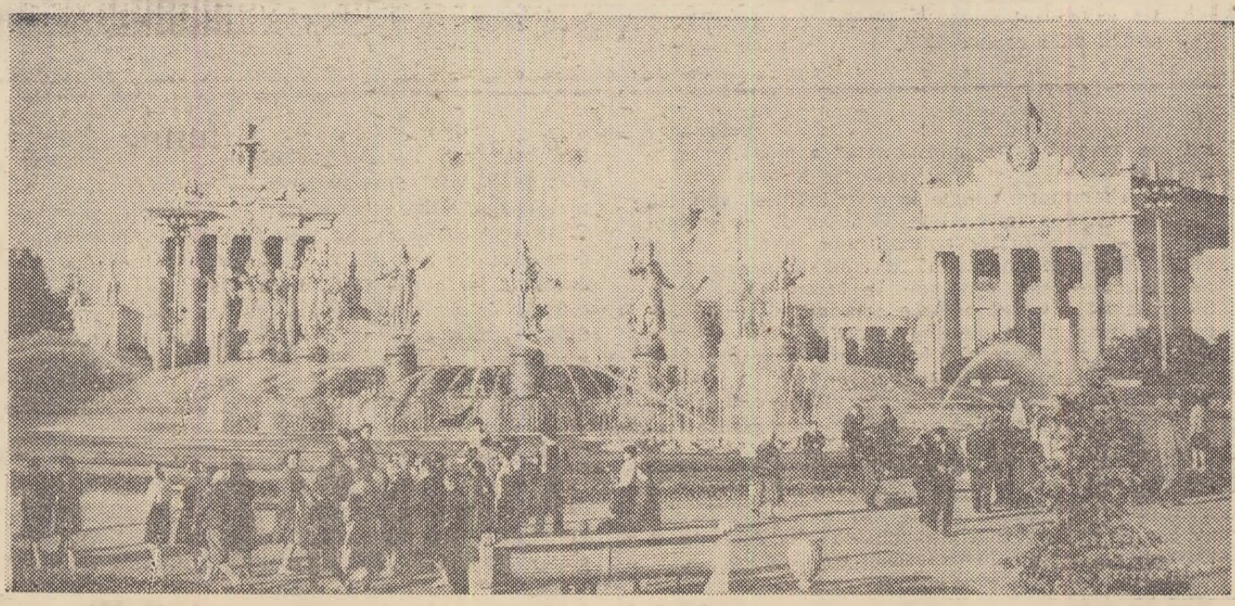

Piața „Prietenia popoarelor", inima Expoziției realizărilor economiei naționale a U.R.S.S.

Mașinile de spălat „Riga-62" sînt foarte apreciate de gospodine.

ŞAH

Tigran Petrosian învingător la Curaçao

În preajma concursului de la Curaçao, vorbind într-un interviu despre şahiştii sovietici, Bobby Fischer a declarat că Tigran Petrosian este, probabil, cel mai bun dintre ei, dar că îi lipseşte o suficientă ambiţie sportivă pentru a se clasa cel dintîi; cît despre sine, Fischer a spus că este cel mai bun jucător din lume şi deci va cîştiga turneul candidaţilor...

Declaraţiile tînărului campion american n-au fost prea inspirate: în loc să cîştige concursul, a trebuit să se mulţumească cu locul al patrulea iar Petrosian s-a dovedit a poseda o ambiţie sportivă suficientă pentru a se clasa cu brio pe primul loc.

Victoria de la Curaçao încununează succesele înregistrate pînă acum de Tigran Petrosian. Poate că aceste succese, în comparaţie cu cele ale altor mari jucători contemporani sînt mai modeste, cum mai modest pare stilul său de joc, poziţional, răbdător, cu multe remize, dar şi cu puţine, foarte puţine pierderi. Din acest punct de vedere, noul adversar al lui Botvinnik poate fi considerat un demn continuator al celebrului Capablanca. Repetînd performanţele din trecut ale genialului cuban, Petrosian a reuşit să termine neînvins marea întrecere de la Curaçao, ceea ce constituie în sine un record. Petrosian este un mare jucător poziţional, un virtuoz al manevrelor dar nu se dă înapoi nici de la combinaţii, dacă sînt necesare. Ca strateg el stă pe aceleaşi poziţii cu Botvinnik şi meciul dintre ei va constitui, fără îndoială, o confruntare a concepţiilor strategico-poziţionale moderne.

Pe locul II, la numai jumătate de punct în urma lui Petrosian, s-a clasat Paul Keres. Pentru a patra oară consecutiv Keres ocupă locul II în turneele candidaţilor. Pentru oricare alt jucător acest rezultat ar constitui un mare, un deosebit succes — pentru Keres, însă, — nu. De patru ori în ultimii zece ani acest excepţional jucător s-a aflat la un pas de meciul pentru campionatul mondial — meci pe care desigur ar merita să-l joace — şi pentru a patra oară această şansă îi scapă. Ultimele patru turnee ale candidaţilor parcă ar vrea să confirme bine cunoscuta butadă a celebrului campion mondial Emanuel Lasker care s-a exprimat odată, jumătate în glumă, jumătate în serios, că jucînd bine te clasezi sigur pe locul II, dar pentru a fi primul mai trebuie să ai un dram de noroc...

Succesul şcolii şahiste sovietice a fost consolidat de către marele maestru Efim Gheller, care nu numai că s-a clasat al treilea dar a concurat cu şanse mari la primul loc pînă aproape de sfîrşitul concursului. Ocuparea primelor trei locuri de către reprezentanţii Uniunii Sovietice a demonstrat încă o dată că, indiferent de succesele izolate ale altor jucători, şahul sovietic îşi menţine supremaţia mondială.

Un cuvînt trebuie spus despre rezultatele fostului campion mondial Mihail Tal şi ale campionului american Bobby Fischer, — doi dintre cei mai talentaţi jucători ai timpului nostru. Primul a trebuit să se retragă din concurs în urma avizului medicilor, după runda a 21-a. Nerestabilit încă pe deplin în urma unei intervenţii chirurgicale, Tal a jucat mult sub posibilităţile sale. În ce-l priveşte pe Fischer, acesta este o victimă a „modului de viaţă american". Laudele exagerate şi reclama deşănţată făcută în jurul succeselor sale l-au făcut să-şi piardă în bună măsură obiectivitatea. Nimeni nu contestă marele-i talent, dar ceva mai multă modestie şi simţ autocritic i-ar sta desigur mai bine. Să sperăm că duşul rece căpătat la Curaçao îi va fi folositor şi-l va determina cel puţin să-şi respecte învingătorii...

Astfel, după Haga şi Moscova 1948, Budapesta 1950, Zürich 1953, Amsterdam 1956, Bled-Belgrad 1959, micul orăşel Willemstad din insula Curaçao s-a înscris printre localităţile care au găzduit marile întreceri ale candidaţilor la campionatul mondial de şah. Poate că va trece multă vreme pînă cînd în ambianţa exotică a acestei insule de lîngă Ecuator se va mai organiza vreun turneu. Pentru şahiştii din toată lumea, însă, numele de Curaçao va rămîne pentru totdeauna legat de marele succes al lui Tigran Petrosian, de performanţele lui Keres şi Gheller, de noua şi strălucita afirmare a şahului sovietic.

S. Samarian

ESTIVALĂ

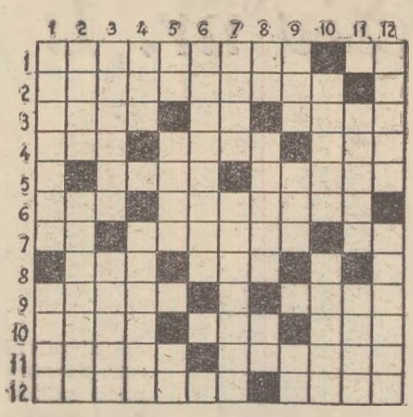

ORIZONTAL: *1) Scriitor sovietic, autorul volumului „O vară în stepă" — „...de vară pînă-n seară" de Ştefan Tita 2) Autorul versurilor: „Acolo floarea naşte şi moare-n primăvară / Acolo piere umbra în zilele de vară" 3) Caractere grafice vechi — Rod nesfîrşit! — Lac mare în U.R.S.S. 4) Vara este unul din anotimpurile lui (pl.) — Autoarea romanului „Sub arşiţa verii" — Pronume 5) Stropit de ploaie — Aci îşi petrec o parte din oamenii muncii vacanţa de vară 6) Gospodărie agricolă colectivă — Luna cireşelor 7) În mijloc de vară! — Unealtă agricolă — Comună în Ardeal. 8) Drojdie — În acest loc 9) A nu semăna — „Seara pe...", poezie de M. Eminescu 10) Insulă de corali în mările calde — Arbore umbros — La mare 11) „Secerişul" de Galina Nikolaeva — Dogoritoare 12) Ogor — Cultivator de in.*

VERTICAL: *1) Autorul piesei „Recolta de aur" — Ruda care... vine la 21 iunie 2) Alimentara veveriţei — Soare de vară 3) Autorul poeziilor „Secere", „Mărul de lîngă drum", „Caisul" etc. — Mireasmă. 4) Frunzele bradului — Manierat 5) Uvertură la... estivală! — Linişte-n văzduh şi... pe pămînt — Ba 6) De vară 7) Mîndria holdei... — ... şi rodul ei 8) Kiriţescu Dimitrie — Culme de deal (pl.) — În moară! 9) Cureluşă — „Nici în casă, nici afară / Stă de strajă iarnă, vară" — În rîu! 10) Personaj feminin din romanul „Lumină deasupra pămîntului" de S. Babaevski — Scriitor sovietic, autorul romanului „O vară neobişnuită" 11) Stele — Îndemn la drum 12) Lună de vară — Autorul compoziţiei „Furtună de vară".*

VITRO — spală geamuri, oglinzi, cristale
VITRO — este economic şi practic
VITRO — vă uşurează munca în gospodărie
VITRO — lichid în flacoane de plastic

produs al cooperativei
„CHIMICA"
Bucureşti, Cal. Şerban Vodă 22-24
De vînzare
la toate magazinele de specialitate

Intreprinderea orăşenească de industrie locală
„I. C. FRIMU"
BRĂILA
Strada Victoriei nr. 61, telefon 3174

Execută pe bază de comandă:

- Jucării metalice şi din lemn.
- Flori şi frunze artificiale ornamentale, articole de artizanat din împletitură de rafie şi flori.
- Confecţii, garnituri pentru copii din pichet pluşat, finet, mătase, simplă şi matlasate.
- Articole de podoabă şi pentru coafură din metal şi lemn.
- Ambalaje pentru produse alimentare confecţionate din carton sau hîrtie parafinată şi pahare pentru centre de răcoritoare.
- Tîmplărie metalică şi construcţii metalice.
- Mobilier metalic împletit în fir de material plastic.
- Lucrări de turnătorie, mecanică, lăcătuşerie, reparaţiuni auto, navale, rebobinări, sudură autogenă şi electrică etc.

Obiectiv nr. 1: PACEA

Gravură de S. Krasanskas

Între 9 și 14 iulie, la Moscova se vor desfășura lucrările Congresului mondial pentru dezarmare generală și pace. Pînă acum și-au anunțat sosirea peste 2300 de participanți din 117 țări. În preajma Congresului, în presa sovietică continuă să apară numeroase articole, luări de poziție ale unor personalități sovietice și de peste hotare. Publicăm aci articolul profesorului sovietic ALEKSANDR BIRMAN, doctor în științe economice, închinat acestui important eveniment.

Ultimul război mondial a prefăcut în cenușă sute de orașe și mii de sate. Buruienile au năpădit milioane de hectare și a fost nevoie de ani întregi pentru a reda pămînturile culturii.

Dar anii de după război ?!...

Dacă am încerca să calculăm uriașele cantități de metal, stofă, materiale plastice, ciment, lemn și alte bunuri materiale care timp de 17 ani au fost folosite în toate țările pentru construirea de rachete, avioane, bombe, tancuri, pentru echipament militar, dacă la toate acestea am adăuga munca constructorilor, inginerilor și muncitorilor din uzinele de armament, dacă am calcula timpul petrecut de oameni în cazărmi, pe poligoane și aerodroame în loc să muncească pe ogoare sau în ateliere, am rămîne îngroziți de amploarea pierderilor pricinuite de această risipă.

Se afirmă uneori că pregătirile militare stimulează dezvoltarea științei și tehnicii, că dacă n-ar fi existat amenințarea războiului n-am fi cunoscut energia atomică, cibernetica.

Ce-am putea răspunde la aceste argumente ?

Desigur, întrecerea pe tărîmul producției de mijloace de distrugere reciprocă grăbește cercetările în unele domenii specifice ale științei și tehnicii. Dar ea încetinește în același timp dezvoltarea ramurilor pașnice, care sînt mai numeroase. În plus, condițiile de neîncredere reciprocă fac ca anumite realizări, o serie de laboratoare și institute să devină secrete. Pentru păstrarea acestui secret, în unele țări sînt cheltuite fonduri uriașe, în timp ce alte țări cheltuiesc tot atît bătînd drumuri străbătute și descoperind ceea ce a mai fost descoperit.

Marea eficacitate a unor acțiuni ca Anul geofizic internațional, efectuate în comun de savanți din diferite țări, dovedește că secretul și împrăștierea eforturilor aduc cu ele pierderi care întrec cu mult foloasele unilaterale rezultate din dezvoltarea tehnicii militare.

Se mai spune că desființarea comenzilor militare ar provoca în unele țări crize, șomaj, falimente.

E de ajuns, însă, să ne gîndim la lipsa de locuințe, la necesitățile învățămîntului și asistenței medicale chiar și în țările cele mai dezvoltate, la cererea uriașă de produse alimentare, îmbrăcăminte și încălțăminte, mijloace de transport, materiale de construcție, medicamente și cărți în țările Asiei, Africii, Americii centrale și de sud, la pustiuri și la taiga care au nevoie de mînă de lucru, pentru a înțelege un adevăr elementar. Toți oamenii și toate mașinile din toate țările, toate ogoarele și plantațiile ar putea fi folosite din plin. Piața internațională e uriașă, iar necesitățile oamenilor nemăsurate.

În condiții de pace, se spune, populația ar spori în asemenea măsură încît nu s-ar mai putea hrăni și n-ar mai încăpea pe Pămînt. Cifrele resping asemenea scorneli. Densitatea mijlocie a populației lumii nu atinge 25 de locuitori pe km². Iar în ce privește hrana și îmbrăcămintea, dacă actualul nivel mediu de fertilitate a solului și de productivitate a animalelor ar fi atins pretutindeni, el ar fi suficient ca să hrănească noi miliarde de oameni, iar chimia ne-ar da resurse, practic nelimitate, de țesături și piele.

Care sînt foloasele de care s-ar bucura popoarele după lichidarea pregătirilor de război ?

— desființarea tuturor impozitelor ;

— reducerea zilei de lucru fără scăderea salariilor ;

— învățătură și îngrijire gratuite ;

— locuințe confortabile.

Sînt obiective pentru care merită să lupți.

Surîsul și scrîșnetul Bangkokului

Autorilor de ghiduri turistice le place să atribuie țărilor orientale epitete pitorești. Tailanda, de pildă, este cunoscută ca „Țara surîsului"...

Dar în ciuda culorilor sale strălucitoare, Bangkokul mi s-a părut trist. Nu-i vorba, desigur, despre natură. Ci de-o impresie pe care ți-o formezi după ce cunoști situația din țară, viața poporului ei. Tailanda trece prin clipe grele și atmosfera politică e departe de a fi calmă.

Sînt aproape două luni de cînd pe teritoriul Tailandei staționează trupe americane. După ele s-au ivit și „forțele simbolice" ale altor țări din S.E.A.T.O. Pe hîrtie asta se numește „dovedirea coeziunii rîndurilor S.E.A.T.O." dar în realitate înseamnă ocuparea Tailandei.

Avionul nostru aleargă pe pista de beton a aerodromului din Bangkok, pe lîngă zeci de avioane de vînătoare și bombardiere cu inscripția „Aviația S.U.A.". În jurul aparatelor forfotesc tineri pe jumătate goi : fixează bombe, instalează rachete... Avioanele de transport încarcă uriașe lăzi acoperite cu prelate care au curele și dispozitive pentru prinderea parașutelor. Operația este supravegheată de un ofițer american. Bagaje fără adresă, avioane fără semne de recunoaștere. Încotro pornesc ele de pe aerodromul Donmîang ?

Aproape în fiecare cuvîntare primul ministru al Tailandei, Sarit Tanarat, încearcă să demonstreze că prezența soldaților străini ar fi determinată de o „primejdie comunistă". Dar această argumentare nu-i luată în serios nici chiar de cercurile politice tailandeze. Căci oricine știe că nu-i vorba de vreo pretinsă „primejdie comunistă", ci de intrigi foarte reale ale imperialismului american în Asia de sud-est.

Din Tailanda soldații americani sînt trimiși ca jandarmi, pentru represalii, în Vietnamul de sud unde își fac, ca să spunem așa, „practica în producție". La primul semnal, ei sînt gata, însă, să năvălească și în Laos. Cu alte cuvinte, căpeteniile Pentagonului au căpătat un cap de pod, pe care-l reclamau de mult, în vederea luptei împotriva mișcării de eliberare națională a popoarelor din Asia de sud-est.

Pe bulevardul New Road din centrul Bangkokului au apărut noi firme de companii străine. În numai o săptămînă s-a aflat că firma americană „Firestone" a hotărît să construiască o uzină de anvelope, că o bancă vest-germană și una japoneză intenționează să-și deschidă filiale în Tailanda, că „Union Oil Company of California" a căpătat dreptul de a face prospecțiuni petroliere, că monopolul „Royal Dutch Shell" participă la construirea unei rafinării...

Multe personalități din Bangkok își dau seama de lipsa de perspectivă a unei asemenea politici. În discuții particulare ele nu-și ascund dezaprobarea față de politica guvernului lui Tanarat. Trebuie să vezi cu cîtă ură privesc locuitorii Bangkokului mașinile încărcate cu soldați americani...

De aceea, guvernul Tailandei a trebuit să ia grabnic „măsuri speciale" pentru asigurarea securității „salvatorilor" de peste ocean. Departamentul poliției, a arătat „Bangkok World", a dat agenților lui ordine să fie gata pentru rezolvarea unor eventuale „divergențe" între trupele străine și locuitorii țării. Exprimarea e perifrastică dar sensul e limpede. Autoritățile tailandeze se tem de mînia și indignarea poporului împotriva ocupanților străini.

Una din consecințele invaziei americane este intensificarea represiunilor și ofensiva împotriva ultimelor rămășițe de drepturi ale poporului. Nu e zi fără ca ziarele să nu anunțe arestări, percheziții etc. Toți cei ce îndrăznesc să afirme că nu sînt de acord cu politica cercurilor conducătoare sînt persecutați.

Cînd am sosit la Bangkok presa făcea mare zarvă în legătură cu o nouă „acțiune anticomunistă". Două sute de polițiști, în frunte cu directorul Departamentului de cercetări ce se deplasase special din capitală, făcuseră o razie într-un sătuleț din provincia Pitsanulok. Cu acest prilej fuseseră arestați 30 de „bandiți comuniști". După cîteva zile, cînd lucrurile s-au mai liniștit, s-a anunțat că bănuielile n-au fost confirmate. Locuitorii sătuletului fuseseră arestați „din greșeală".

Acesta este Bangkokul de astăzi, capitala „Țării surîsului". S-ar putea ca unii oaspeți nepoftiți de peste Ocean să se simtă bine în această țară, dar tailandezilor nu le arde de surîsuri.

O. Skalkin

Cosmosul și visurile agresive

Revista americană „Aviation Week" a publicat un articol intitulat „Cosmosul — teatru de luptă".

Îl citești și te cuprinde mirarea : ce o mai fi și asta : elucubrații ale vreunui nebun ori vreo greșeală a redacției ? Din păcate, însă, nu-i nici una nici alta.

Autorul articolului este fostul general nazist W. Dornberger. Dornbergerul pe care Hitler l-a decorat pentru exterminarea în masă a femeilor, bătrînilor și copiilor englezi cu faimoasele „V-2". Dornbergerul care după falimentul Reichului fascist a fost selecționat de detașamentele americane cu destinație specială și dus peste Ocean spre a fi făcut consilier al maniacilor atomici de la Pentagon.

— Timp de paisprezece ani — croncăne el sinistru — am căutat să dovedesc că ideea mea de transformare a Cosmosului într-un teatru de operații militare este foarte convenabilă pentru noi ; am fost fericit cînd am auzit declarația președintelui (Kennedy-n.a.) că cine posedă superioritatea în Cosmos o va avea și pe Pămînt.

A sosit timpul să „suspendăm" în secret în Cosmos — sfătuiește hitleristul Casa Albă — sute de bombe atomice care să se rotească în jurul Pămîntului, avînd ca țintă Rusia ; acest sistem de bombardament trebuie bine camuflat de centrele de observație rusești ; armata americană trebuie să devină stăpîna Cosmosului.

Așadar, un smintit din clica naziștilor nerăpuși îndeamnă fățiș la aruncarea omenirii într-o catastrofă nucleară. În altă țară un astfel de maniac primejdios ar fi izolat. Dar în S. U. A. concepția lui canibalică se bucură nu numai de sprijinul unor generali reacționari orbiți de ură împotriva comunismului. E puțin probabil că „Aviation Week" ar fi cutezat să publice elucubrațiile criminale ale unui lacheu hitlerist dacă militarizarea Cosmosului n-ar fi sprijinită de autoritățile cele mai înalte.

Fascistul Dornberger s-a exprimat cu o sinceritate cinică, caracteristică pentru naziști. Președintele Kennedy, „democrat înnăscut" care trebuie să țină seamă și de voturile alegătorilor în viitoarele alegeri, e nevoit să spună același lucru cu o formulă vagă : în anumite împrejurări, a declarat el recent, S. U. A. ar putea manifesta „inițiativă într-un conflict nuclear cu Uniunea Sovietică".

Ambele afirmații lovesc evident în speranțele popoarelor, exprimate în special în rezoluțiile O. N. U. cu privire la studierea pașnică a Cosmosului, rezoluții votate și de S. U. A.

„De cîteva luni, americanii fac experiențe atomice în statul Nevada și în Oceanul Pacific, otrăvind atmosfera și încercînd să intimideze popoarele cu forța lor nucleară. În această crimă ei sînt ajutați cu mult zel de hitleriștii rămași în viață, specialiști în asasinate în masă.

Pregătind o diversiune nucleară în Cosmos, Pentagonul speră să găsească un mijloc cu ajutorul căruia, înainte de dezlănțuirea unui război atomic împotriva țărilor iubitoare de pace, să le paralizeze capacitatea de apărare, evitînd astfel o ripostă. Pentagonul ar dori să pregătească o nouă Hiroșimă.

Dar nu mai sîntem în 1945. Și nici „consilierii" hitleriști n-o să-i poată fi de vreun folos. Agresorul care ar întrece măsura ar căpăta o lovitură nimicitoare.

S. Rodionov

Redacția și administrația : București, str. Ion Ghica, 5. Telefon 13.03.10 TIPARUL : Combinatul Poligrafic Casa Scînteii